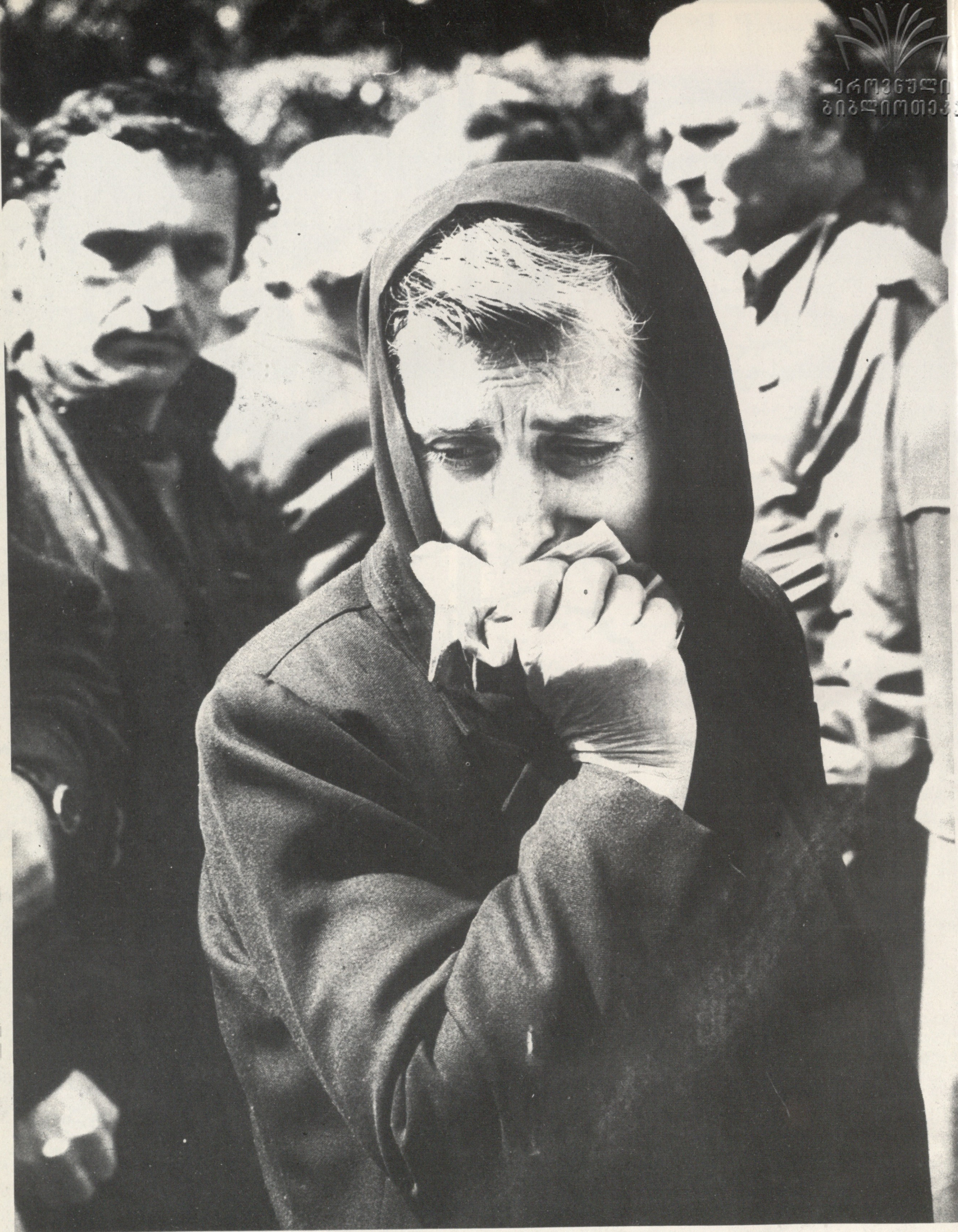

საქართველო

საქართველო გლოვობს
უდანაშაულოდ დაღუპულ
შვილთა უმანკო სისხლს

№ 5 (629), მაისი, 1989

ჟურნალი გამოდის 1928 წლიდან
 ყოველთვიური საზოგადოებრივ-
 პოლიტიკური და სალიტერატურო-
 სამხატვრო ჟურნალი

საქართველოს კავშირის გამომცემლობა

© „დროშა“, 1989 წ.

მთავარი რედაქტორი

ოთარ ჟინჭალაძე

სარედაქციო კოლეგია:

გულნარა ბახტაძე (პ/მგ. მღვივანი), ოთარ
 ბერიშვილი, ვასილ ბეჭტაძე, ნათელა გიორ-
 გოზიანი, ოთარ დემეტრაშვილი, სერგო ღურ-
 შიშიძე, ვახტანგ ეშენაძე, ჯემალ მენდრი-
 შვილი, დინარა ნოდია (მხატვარ-რედაქტორი),
 თენგიზ სამსონაძე.

2-3

ოთარ ჟინჭალაძე. ოჯახი, საკუთრება, სახელმწიფო, ანუ რა არის ჩემი, შენი, ჩვენი.

4-5

1918 წელი, 26 მაისი — ქართული ეროვნული სახელმწიფოებრიობის დღე.

6-7

ნათელა გიორგოზიანი. მოქმედი გმირი — მთელი სკოლა, ანუ ცხოვრება ცხოვრებისათვის.

8

კობეჭური იაღბარი.

9

სერგო არაქელიანი. ქართველი ასე მოიქცეოდა! (მოთხრობა).

10

არნოლდ გეგეჭკორი. გუდანი, არხობი, შატილი...

11-12

მიწა იძრა!.. კანიკას წუ მიგვეცემით, განგაზი კი ავტანოთ (დილოგი).

14-15

სიმონ კილაძე. ეს მოხდა კოლინა-ში.

16-17

თამარ გოგარტელი. თამარ ჯაფი მარბარებ ტაბჩერის სტუდენტია.

18-19

გიორგი ოჯანელი. გკითხავი.

20-21

სელმა ლაგერლოფი. მუსიკოსი.

22

თენგიზ გიორგაძე. დები კოლბარები.

23

ნოდარ ზამანაძე. თეთრი ბატკანი.

24

კოსმოსორდი.

რა არის ჩემი, შენო, ჩვენო

ახლა სხვა დრო დადგა.

ისეთი, როცა აღარ გეშინია თქვა: ეს ჩემიაო.

აღარც იმის ეშინიათ, რომ საეჭვოდ გახადონ კოლმეურნეობის, თუნდაც მისი არსებული სახით, შენარჩუნების მიზანშეწონილობა.

არც მე მეშინია.

პირიქით, იმედით შევეყურებ მომავალს.

იმედით მართოდ იმიტომ კი არა, რომ ბუნებით ოპტიმისტი კაცი ვარ და მიმანდეს, თითქოს ამაზე უარესი აღარაფერი შეიძლება იყოს. არა. უმთავრესად იმის გამო, რომ სოფლად ამჟამინდელი გარდაქმნის მიმდინარე პროცესები საქართველოსა და ქართველობის ბუნების შესატყვისი, შესაფერი და მასთან მისადაგებულია.

ქვეყნის ბუნების მრავალფეროვნება, ერის ეკონომიკური ცხოვრების მრავალფეროვნებასაც ითხოვს და ვერ იტანს შტამპს, შაბლონს, ერთფეროვნებას. თანამედროვე აგრარული პოლიტიკაც იქითკენ მოგვიწოდებს, რომ გადავიდეთ აგროსამრეწველო წარმოების ისეთ განვითარებაზე, რომელიც ემყარება სოციალისტური საკუთრების, მეურნეობრიობის სახეობების მრავალფეროვან ფორმებს, რომლებსაც თანაბარი ეკონომიკური პირობები უნდა შეექმნას.

ქართველი კაცისათვის უცხოა და მიუღებელი „ყაზარმული კომუნისზმის“ ბუნება.

დრო იყო, როცა შვილზე თუ იტყოდი ჩემიაო, თორემ სხვა ყოველივე „ჩემი“ კერძომესაკუთრულ გადმონაშთად იქნა გამოცხადებული.

იყო ასეთი დრო.

უთუოდ იმის გამოც, რომ არავის დაეწამებია საკუთარი აზრისადმი, როგორც აგრეთვე მავნე გადმონაშთისადმი, კერძომესაკუთრული დამოკიდებულება. ხშირად მომისმენია და წამიკითხავს კიდევ: „ჩვენი აზრით“, „ჩვენ ვფიქრობთ“, „ჩვენ მიგვაჩინა“ და სხვა მისთანა. არადა წიგნს ან სტატიას ერთი ავტორი 3კუადრა და ტრიბუნაზე ერთი კაცი იღვა.

„მე“ ან „ჩემი“ მაინცდამაინც არ იყო წახალისებული.

ესეც „ყაზარმული“ ფსიქოლოგიის გამოვლენაა.

ასე მგონია მე.

ეჰ, რაც იყო, იყო.

და აი, დადგა 1989 წელი. 15 მარტი.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პლენუმი. იგი იხილავს სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის მ. ს. გორბაჩოვის მოხსენებას „თანამედროვე პირობებში საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის აგრარული პოლიტიკის შესახებ“.

ამ თემაზე აღრევ ბევრი სახელმძღვანელო დოკუმენტი წამოკითხავს. მათ შორის თითქოს საპროგრამოც კი. ბევრი წამიკითხავს, მაგრამ იმასაც ვხედავ რომ, არსებითად არაფერი შეცვლილა.

ახლა რა უნდა შეიცვალოს?

ამ კითხვამ გამიელვა და უმაღლესსაც მივაგენი:

— ადამიანი რომ ჩაყენებული იყოს სხვა ეკონომიკურ პირობებში, იგი ვერ შეურიგდებოდა დანაკარგებს, უყარათობასა და მფლანგველობას.

სხვა ეკონომიკური პირობები?

ღმერთმა ავაშენოს!

ეს უკვე სხვა საქმეა. ახალი მიდგომაა და განსხვავებული პოზიციაა.

მართლაცდა, გარდაქმნათო ადამიანის ფსიქოლოგია და მისი შეგნება, გამოვუმუშაოთ მას ახლებური, დამოუკიდებელი აზროვნებაო და სხვა მსგავსი მართოდ მოწოდებები, არსებითად არაფერს შეცვლის, თუ არ გავეთდა მთავარი, და, კმის აზრით, გადავწყვიტოთ კი. კერძოდ ის, რაც ზემოთ ითქვა: სხვა ეკონომიკურ პირობებშია ჩასაყენებული ადამიანი საერთოდ და ამ შემთხვევაში მიწის მუშა, ესე იგი გლეხი.

ახლა მივყვებით და ვნახოთ, გამოჩნდა თუ არა გზა, რომელიც ტაძართან მიგვიყვანს?

აღძრულ კითხვებზე პასუხს პლენუმის მასალებში ვეძებ.

შესაკითხი ბევრი მაქვს.

პასუხები კი საძებარია, მაგრამ მაინც უნდა მივაგნო.

მივაგენი.

აი, თუნდაც ეს:

— სოფლად ეკონომიკურ გარდაქმნათა აზრი ის უნდა იყოს, რომ გლეხს მივცეთ დამოუკიდებლობის, გერგილიანობისა და ინიციატივის გამოვლენის ფართო შესაძლებლობა. ჩვენ გადაჭრით უნდა დავძლიოთ სოფლის მშრომელების (ისევე როგორც ყველა მშრომელის) გაუცხოება საკუთრებისაგან, რომელიც მათ ჯერჯერობით მხოლოდ ფორმალურად ეკუთვნით.

საკუთრებაო გლეხს ჯერჯერობით მხოლოდ ფორმალურად ეკუთვნისო.

ჯერჯერობითაო!

ესე იგი, რაო?

აი, რა:

— ჩვენ ფართო გზა უნდა მივცეთ მეურნეობრიობის მრავალფეროვან ფორმებს — კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, აგროფირმებს, აგროკომბინატებს, გლეხურ და დამხმარე მეურნეობებს, სამრეწველო, სამშენებლო და სხვა არააგრარულ საწარმოთა აგროსამრეწველო, დამხმარე სარეწებს და ა. შ.

მე ეს ისე გავიგე, რომ კოლმეურნეობები და საბჭოთა მეურნეობები შესაძლოა დაიშალონ კიდევ, ხოლო მათი მიწა და წარმოების სხვა საშუალებები მოიჯარადრეებს გადაეცემათ.

არაო, მიპასუხა მომხსენებელმა და იქვე თითქოს დამეთანხმა კიდევ:

— გამორიცხული არ არის, რომ ზოგიერთ შემთხვევაში ასეთი გადაწყვეტილებაც იქნეს მიღებული, მაგრამ მთავარ გზად მაინც გვესახება კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების გადასვლა შიდასამეურნეო იჯარაზე, მათი გარდაქმნა მოიჯარეთა კოოპერატივების შექმნის საფუძველზე.

აჰა! ესე იგი უკვე არა ერთადერთი, როგორც ეს აქამდე იყო, არამედ მთავარი გზა. და ისიც კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების არა ჩამოყალიბებული სახით შენარჩუნება, არამედ მათი გარდაქმნა მოიჯარეთა კოოპერატივების შექმნის საფუძველზე.

გასაგებია.

მაგრამ, მე კვლავ ახალი კითხვები მეხადება და ბევრად განვავრძობ სასურველი პასუხის ძებნას.

ახლა მე უკვე აღარ მეშინია დავსვა ვაბედული კითხვები და ისიც ვიცი, რომ დიდი და პატარა, ყველა ვალდებულია პასუხი გამცეს.

მეც ვალდებული ვარ ვუპასუხო ყველას: დიდსა თუ პატარას. მაგრამ, ჯერ მე მაცალეთ.

იმიტომ რომ ძალიან მინდა გავიგო, მართლა შესაძლებელია კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების დაშლა?

კიო, მაგრამ ეს ჯერ მცირერენტაბელიან და ზარალიან მეურნეობებს ეხებაო!

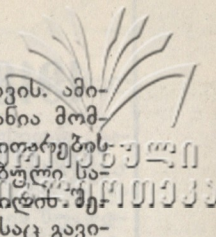
— ჩამორჩენილ მეურნეობათა შორის არის ისეთებიც, რომლებმაც დაკარგეს დამოუკიდებელი განვითარების პერსპექტივები და აქ, ალბათ, უნდა მივმართოთ რადიკალურ ღონისძიებებს. ცალკეულ შემთხვევებში მიზანშეწონილია ამ მეურნეობების მიწები გადავცეთ ღონიერ კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა საწარმოებს, კოლექტიურ და ოჯახურ მოიჯარეებს, გამოვიყენოთ რეალურად არსებული შესაძლებლობანი დამხმარე სარეწების განვითარებისათვის. ვფიქრობ, რომ ამას ხელი დაუყვანებლივ უნდა მოვუვიდოთ, რათა უახლოეს ერთ-ორ წელიწადში გადავწყვიტოთ ეს პრობლემები საზოგადოების ინტერესებისათვის და იმათი ინტერესების გათვალისწინებით, ვინც ამ კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებში მუშაობს.

კი მაგრამ, მაინც ვინ უნდა გადაწყვიტოს ეს?

იქნება თვით იმათ, ვინც ასეთ კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებში მუშაობს?

სწორიაო, მივღებ პასუხი:

— საბოლოო ანგარიშით ყველა ჩვენი წინადადების საწყისი პუნქტია მწარმოებელთა სრული დამოუკიდებლობა. შრომითი კოლექტივი თვითონ განსაზღვრავს წარმოების სტრუქტურასა და ხასიათს, წყვეტს ყველა პრაქტიკულ საკითხს და მთლიანად აგებს პასუხს თავისი სამეურნეო საქმიანობის შედეგებისათვის.

ეს კი პრაქტიკულად იმას ნიშნავს, რომ ყოველნაირად დავუპირით მხარი მეურნეობრიობის ყველაზე მრავალფეროვან ფორმებს. და მოგებულები მხოლოდ მაშინ ვიქნებით, თუ განვითარების საშუალებას მივცემთ ყველა ფორმას.

თვითონ ვავაქეთ არჩევანი. ჩვენ თვითონ: ეს ჩემი, შენი, ჩვენი საქმეა. და იქნებ გაირკვეს და დადგინდეს კიდევ — სად, ან რა არის ჩემი და შენი, ჩვენიც, ესე იგი საერთო.

ჩვენ თვითონ. ახლა დავჯდეთ და საგულდაგულოდ განვიხილოთ ახალი აგრარული პოლიტიკის ძირითადი დებულებები, პლენუმის მასალები, დადგენილება „თანამედროვე პირობებში საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის აგრარული პოლიტიკის შესახებ“, სხვა გადაწყვეტილებები, რომლებიც შეეხება იჯარას, აგრეთვე ეკონომიკური ურთიერთობის გარდაქმნას, სოფლის სოციალური განვითარების საკითხებს და ვავაქეთ სოფლად მეურნეობრიობის ფორმების არჩევანი ადგილობრივი პირობების გულმოდგინე გათვალისწინების საფუძველზე.

კაცი ამჯერად მაინც უკეთესს ვერაფერს ინატრებს. ზოდა, ღრია, საქმეს შევუდგეთ იმის ღრმა შეგნებით, რომ მხოლოდ მაშინ, თუ თვითონ დავრწმუნდებით მეურნეობრიობის ამა თუ იმ ფორმის უპირატესობაში, თუ თვითონ ვავაქეთ არჩევანს და არ შევცდებით, მხოლოდ მაშინ გვექნება სრულიად სხვა მუშაობა, სრულიად სხვა დამოკიდებულება და სრულიად სხვა შედეგები.

ყოველივე ეს მე ძალზე მნიშვნელოვანად მეჩვენება მით უფრო, რომ ახლა პარტიული ორგანიზაციების ამოცანაა, არ დაუშვან ხელმძღვანელობის მბრძანებლობა და იმოქმედონ ადამიანებთან მარჯვე, უნარიანი მუშაობის, უმთავრესად დარწმუნების მეთოდებით, რათა გააცნობიერებინონ მათ ცვლილებათა საჭიროება და განუმტკიცონ რწმენა, რომ მხოლოდ ისინი შეძლებენ თვითონ განსაზღვრონ და უნდა განსაზღვრონ კიდევ თავიანთი ბედი.

მართლ და დამოუკიდებელი რომ დავრჩი, ახლა იმაზე დავფიქრდი, თუ რა უნდა მოვიმოქმედო კონკრეტულიც, პრაქტიკულიც ჩვენთვის მეტად ხელსაყრელ ამ ახალი აგრარული პოლიტიკის პირობებში.

თავდაპირველად. მთის პრობლემა, მთიანი სოფლისა და მთიელი მოსახლეობის პრობლემა საერთო საზრუნავი ყოფილა. მე ეს არ მეგონა. მოგვიწევს, ითქვას სკკპ ცენტრალური კომიტეტის ა. წ. მარტის პლენუმზე, სპეციალურად განვიხილოთ მთის და სხვა არახელსაყრელ ბუნებრივ პირობებში მომუშავე მეურნეობათა ბედი.

კი, ბატონო, განვიხილოთ. მაგრამ არც მთაა ყველგან ერთნაირი და ჩვენი მთიანი სოფლის ბედზე ჩვენზე უკეთ ვინ იფიქრებს ან იზრუნებს? ისიც სათქმელია, რომ თუ სადმე ჩამორჩენილი მეურნეობაა — მთის სოფლებშია ასეთები. სუსტი და არარენტაბელური კოლმეურნეობების გაუმართლებელი გამსხვილების გამოცდილება ჩვენ უკვე გვაქვს და ისიც ვიცით, რომ ასეთ პრაქტიკას ჩვენთვის ჯერ სასიკეთო არაფერი მოუტანია. მე თუ მკითხავთ, სწორედ მთის ასეთ კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მიწებს დაუფრიგებელი გლენებს საოჯახო იჯარისა და მიწის დამუშავების იმ ფორმების გათვალისწინებით, რომლებსაც თვით მთიელი გლენი კაცი ჩათვლიდა უფრო მიზანშეწონილად. და არა მარტო ცარიელ მიწებს, არამედ მასთან ერთად საჭირო ტექნიკას, სასოფლო-სამეურნეო იარაღებს და წარმოების სხვა საშუალებებსაც.

ვიცი რომ, გულგატეხილმა და გაუცხოებულმა გლენმა შესაძლოა ერთბაშად ტაში არ შემოკრას და არც გაოცებულმა წამოიძახოს: ამას რას მოვესწარიო!

მაგრამ. მაგრამ, თუ დაინახა და დარწმუნდა, რომ ყოველივე ეს მართლაც მისი საკუთრებაა და იგი მას სამუდამო სარგებლობისათვის გადაეცა, თანაც მემკვიდრეობის უფლებით, მაშინ უთუოდ მოუბრუნდება მიწისკენ გული და აღარც უწინდებურად გაუცხოებული დარჩეს იქნება.

ეს მართლაც დიდი პრობლემაა და ესეც ჩვენი დაუდევრობის, ფართო მასშტაბურობისკენ ლტოლვის პროვინციული გამოვლენის მაჩვენებელია.

ახლა მაინც მოვიდოთ ხელი ჩვენთვის ესოდენ საჭირო მცირე მექანიზაციის განვითარებას.

მე ეს საქმე ისე მესახება, რომ სოფლად მეურნეობრიობის გამრავალფეროვნება და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების მასშტაბების ზრდა, ცხადია, დაკავშირებულია და მოითხოვს კიდევ აგრეთვე გლენური მეურნეობისათვის შესაფერი ტექნიკისა და მანქანა-იარაღების წარმოების გამრავალფეროვნებასაც და რაოდენობრივ ზრდასაც, აუცილებელი ხდება მარტივი და იაფი მცირე გაბარიტიანი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის ორგანიზაცია

სასოფლო-სამეურნეო წარმოების წვრილი ფორმებისათვის. ამიტომ მომწიფდა და, მართალი ვითხრათ, უკვე კარგა ხანია მომწიფდა ამ პროფილის საწარმოთა სწრაფი ტემპით განვითარების საკითხი თუნდაც რესპუბლიკის ტერიტორიაზე განლაგებული საკავშირო დაქვემდებარების ზოგიერთი საწარმოს პროფილის შეცვლის ვიზიტიც. ეს დარგი უთუოდ მომგებიანია თუ იმასაც გავითვალისწინებთ, რომ საკუთარი მოთხოვნილების დაკმაყოფილებასთან ერთად, ამ სახის პროდუქციას ბაზარი სხვა მოკავშირე რესპუბლიკებშიც ექნება.

წერა ადვილიაო, თქვას იქნება ვინმემ. არც ისე ადვილია, როგორც ეს წაკითხვის შემდეგ შეიძლება კაცს მოეჩვენოს, მაგრამ ყველამ თავისი საქმე უნდა აკეთოს და სწორედ ის საქმე, რომელიც შეუძლია.

ასეა თუ ისე, მარტივი და იაფი მცირეგაბარიტიანი სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის წარმოების თანამედროვე მოთხოვნათა დონეზე საჭირო რაოდენობით დამზადება ჩვენი ვალდებულებაა ზრუნვის საგანია.

ახლა ვადაამუშავებელი საწარმოების თაობაზე. აქაც ბევრი საზრუნავი გვაქვს, რასაც კიდევ უფრო ართულებს საწარმოო ძალების განლაგების პოლიტიკაში დაშვებული შეცდომები. საოცარია, მაგრამ საქმე იქამდე მივიდა, რომ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გამომუშავებაც კი, რომელიც უშუალოდ დაკავშირებული თვის სანედლეულო ბაზასთან, მათგან დაშორებულ ცენტრებში ვითარდებოდა.

ამასაც გამოსწორება სჭირდება. უწინარეს ყოვლისა და უმთავრესად გამოსასწორებელია ჩვენი მდიდარი ბუნების სიუხვით ნაბომები ხილის ვადამუშავებისა და მისგან მრავალნაირი წვენების დამზადების ხარისხის ამაღლების მთელი საქმე.

როდემდე შეიძლება ვითმინოთ ამ დარგის მუშაეთა სამარცხვინო, დანაშაულებრივი ქმედება, რაც ხშირ შემთხვევაში საფრთხესაც კი უქმნის ადამიანის ჯანმრთელობას?

ან ოდნავ მაინც მოსათმენია ჩვენებური ტარა, მზა პროდუქციის გაფორმება?

ვის შეუძლია იფიქროს მის ექსპორტზე, როცა თავად მოწყურებულსაც კი არ მიგიწევს გული საყიდლად?

უცნაურია, მაგრამ არა და არ დაადგა საშველი ყოველივე ამის მოგვარებას.

ახლა ჩვენთანაც ბევრი იწერება სამეურნეო ანგარიშსა და თვითდაფინანსებაზე, მაგრამ რა ეკონომიკურ დამოუკიდებლობაზეა ლაპარაკი, თუ ამ საკითხების მოგვარება ჩვენვე ვერ შევძელით? სხვა ვინ გავვიკეთებს ამას, ვისი ან რისი მოიმედობა მოგვცემს ხელს? და განა სხვისი მოიმედე კაცი იქნება კი დამოუკიდებელი?

ღირს დაფიქრება ამაზეც. და კიდევ ერთი, სხვა მრავალთა შორის, ვაჭირვება ადგას ქართულ სოფელს.

სამწუხაროდ და ჩვენი მცირემიწიანობის მიუხედავად, აქა-იქ მაინც ვგვხვდება მითრეებელი სახლები, გაუკაცრიელებული სოფლები და ტერიტორიები, საიდანაც მიგრაციის პროცესების შეჩერება ჯერ-ჯერობით ვერ მოხერხდა. არადა, საბედნიეროდ, ისეთი ტერიტორიებიც მრავალადა, სადაც ჭარბი მოსახლეობა ძლივს ადგამს მიწაზე ფეხს.

რა ვქნათ? აღვრიცხოთ ყოველივე და ვუპატრონოთ იმას რაც ჩემი ან შენია, საერთოდ ჩვენია. დიდი ილია კარგა ხანია გვაფრთხილებს: მარჯვეთ თუ არ ვიქნით, ჩვენს მიწა-წყალს სხვები დაეპატრონებიანო. ასეც მოხდა. ეპატრონებიან ნელ-ნელა, თანდათან, ერთბაშადაც კი და საკმაოდ უტიფრად. მერე პრეტენზიებიც უჩნდებათ და აქეთ ვედავებიან.

გვეყო! ლაპარაკი გვეყო-მეთქი, გულზე ხელის ცემა და სიყვარულის ახსნა.

საქმეს მივხედოთ. ყველამ საჭიროა იცოდეს რა არის ჩემი, შენი, ჩვენი.

ალე ვადგინოთ ცხოვრების გლენური ყიდის მიმზიდველობა და პრესტიჟულობა.

ახლებურად შევხედოთ სოფლის სახლს, გლენი კაცის კარმიდამოს.

არავითარი შეზღუდვა. ოჯახის სიმდიდრე და საკუთრება სახელმწიფოს ძლიერების საფუძველია.

ოთარ ქინძლაძე

1918 წელი, 26 მაისი - ქართული ეროვნული სახელმწიფოებრიობის დღე

საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი

მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში საქართველო არსებობდა, როგორც დამოუკიდებელი და თავისუფალი სახელმწიფო.

მეთვრამეტე საუკუნის დასასრულს ყოველ მხრით მტრისაგან შევიწროებული საქართველო თავის ნებით შეუერთდა რუსეთს იმ პირობით, რომ რუსეთი ვალდებული იყო, საქართველო გარეშე მტრისაგან დაეცვა.

რუსეთის დიდი რევოლუციის მსვლელობამ რუსეთში ისეთი შინაგანი წყობილება შექმნა, რომ მთელი საომარი ფრონტი სრულიად დაიშალა და რუსის ჯარმაც დაუტევა ამიერკავკასია.

დარჩენ რა თავის ძალღონის ამარად, საქართველომ და მასთან ერთად ამიერკავკასიამ თვით იღვეს თავს საკუთარი საქმეების გაძღოლა და პატრონობა და შესაფერი ორგანოებიც შექმნეს; მაგრამ გარეშე ძალთა ზედგავლენით ამიერკავკასიის ერთა შემაერთებელი კავშირი დაირღვა და მით ამიერკავკასიის პოლიტიკური მთლიანობაც დაიშალა.

ქართველ ერის დღევანდელი მდგომარეობა აუცილებლად მოითხოვს, რომ საქართველომ საკუთარი სახელმწიფოებრივი ორგანიზაცია შექმნას, მისის საშუალებით გარეშე ძალის მიერ დაპყრობისაგან თავი გადაიჩინოს და დამოუკიდებელ განვითარების მტკიცე საფუძველი აავსოს.

ამისდა თანახმად, საქართველოს ეროვნული საბჭო, 1917 წლის ნოემბერს არჩეული საქართველოს ეროვნულ ყრილობის მიერ, აცხადებს:

1. ამიერიდან საქართველოს ხალხი სუვერენულ უფლებათა მატარებელია და საქართველო სრულუფლებოვანი დამოუკიდებელი სახელმწიფოა.
2. დამოუკიდებელ საქართველოს პოლიტიკური ფორმა — დემოკრატიული რესპუბლიკაა.
3. საერთაშორისო ომანობაში საქართველო მუდმივი ნეიტრალური სახელმწიფოა.
4. საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას სურს საერთაშორისო ურთიერთობის ყველა წევრთან კეთილ მეზობლური განწყობილება დაამყაროს, განსაკუთრებით კი მოსაზღვრე სახელმწიფოებთან და ერებთან.
5. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა თავის საზღვრებში თანახმად უზრუნველყოფს ყველა მოქალაქის სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებებს. განურჩევლად ეროვნებისა, სარწმუნოებისა, სოციალური მდგომარეობისა და სქესისა.
6. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა განვითარების თავისუფალ ასპარეზს გაუხსნის მის ტერიტორიაზე მოსახლე ყველა ერს.
7. დამფუძნებელი კრების მოწვევამდე მთელის საქართველოს მართვა-გამგეობის საქმეს უძღვება ეროვნული საბჭო, რომელიც შევსებული იქნება ეროვნულ უმცირესობათა წარმომადგენლობით, და დროებითი მთავრობა პასუხისმგებელია საბჭოს წინაშე.

ბაზ. „საქართველო“
1918 წლის 28 მაისი, № 102.

საქართველომ და დემოკრატიამ საშუალება მოგვცა, რომ ღრმად და სრულად დავინახოთ ჩვენნი ისტორიის წინაგორი ასპექტი, ახლებურად შევაფასოთ ქართული დემოკრატიული ინტელიგენციის როლიც საზოგადოებრივი პროგრესის განხორციელებაში. ახლა უკვე აშკარაა, რომ ათეული წლების მანძილზე ცალმხრივ და მარტოოდენ უარყოფითი დამოკიდებულება გვქონდა ქართული დემოკრატიული ინტელიგენციის არაერთი თვალსაჩინო წარმომადგენლის მიმართ. აქ, პირველ რიგში, უნდა დავახსენოთ პროფესორი ზურაბ ავალიშვილი — გამოჩენილი საზოგადო მოღვაწე, იურისტი და ისტორიკოსი, ჩვენი დემოკრატიული ინტელიგენციის ღირსეული წარმომადგენელი. ქვემოთ ვბეჭდავთ ნაწყვეტს მისი წიგნიდან „საქართველოს დამოუკიდებლობა“.

რადგან ამიერ-კავკასიას მოელის დაშლა, გადამწყვეტი თათბირია დანიშნული საქართველოს დამოუკიდებლათ გამოცხადების შესახებ. ძირითად დებულებათ მიღებულია ის, რასაც მე, როგორც „მრჩეველი“ დიდი ხანია ვამტკიცებ და რისი თანახმაც არიან ჩხენკელი და სხვები. საქართველოს დამოუკიდებლობა და მიწა-წყლის მთლიანობა უზრუნველყოფილია გერმანიის მიერ. ამიერკავკასიის ამომსავლეთის ეძლევა მოქმედების თავისუფლება. და ეწყობა ოსმალოების დახმარებით. სომხებმაც უნდა გამოაცხადონ თავიანთი დამოუკიდებლობა; ამ წუთში მათი უმთავრესი საზრუნავი საგანია გადაარჩინონ მცხოვრებლები ოსმალოების ჩვეულებრივ მოქცევისაგან. ისინი ცდილობენ მოიპოვონ გერმანიის დახმარება და მიზანსაც მიაღწევენ. შემდეგ, იმათაც და ჩვენც შეგვიძლია იმედი ვიქონიოთ, რომ უფრო სამართიანათ ვავიმიჯნებით ოსმალეთთან; მაგრამ ეს, ისე, როგორც ამიერ-კავკასიაში ურთიერთ განწყობილების დამყარება, მომავლის კითხვაა.

დავწერე სანიმუშო პროექტი საქართველოს დამოუკიდებლათ გამოცხადებისა — დადგა დრო საქმის ჩამოყალიბების და მოქმედებისა.

ჩხენკელმა, ჟორდანიამ, ნიკოლაძემ და სურგულაძემ მოიწინეს. ჟორდანიამ ეს პროექტი წაიღო ტფილისში, გამოთხოვების დროს ჩვენ განსაკუთრებული გრძობიერებით ვართმევდით ერთმანეთს ხელს. მან ძლიერ სერიოზული პიესა უნდა დადგას. საშინელებაა მთელი ეს ტყვერი ყოველგვარი ორგანიზაციებისა, საბჭოებისა და კიდევ უფრო მეტათ საშინელია უტენი ტყე ცრუმორწმუნოებისა. მაგრამ მან, ეტყობა, უკვე მოამზადა უკანასკნელი აქტი: დარჩენია, მხოლოდ ააწვივინოს ფარდა.

23 მაისი.

მოდრუბლულ, მეტად ცივ დარების შემდეგ სხივმფენი მზე. გადავწყვიტეთ, რომ დროებითი შეთანხმება გერმანიასთან, რომელსაც სასწრაფოთ ვამუშავებთ, უნდა იქნეს, როგორც ბრესტ-ლიტოვსკმა პირველად შემოიღო, ორ ენაზე: გერმანულათ და ქართულათ (უფრო სწორია ვსთქვათ შეთანხმებანი, რადგან იგი რამოდენიმე საბუთს შეიცავს). სხვათა შორის, დღეს ვკითხულობთ შეთანხმების პროექტს საქართველოს მთავრობის მიერ საქართველოს ნავთსადგურებში

მყოფ საბარგო ყველა გემების ტონაჟის დროებითი სარგებლობისათვის გერმანიისადმი გადაცემის შესახებ.

თუ კონტრაგენტს სიაშოვნებს, რატომ არ უნდა დაუთმოთ ის, რაც ბუნებაში არც კი არსებობს? როგორია ხელშეკრულება საქართველოს ტონაჟის შესახებ გერმანიასთან!

24 მაისი.

სწარმოებს გაცხარებული მუშაობა. მე და ვუზენდოკი ვკითხულობთ საბოლოო პროექტს. ბევრი მიხვდა, რომ სცენის უკან უნდა მუშაობა და დეკორაციები იცვლებოდა. გვიან ღამით ვადგენ შემდეგ დეპეშას, რომელიც იგზავნება ღამით ა. ჩხენკელის ხელისმწვერით:

ტფილისი, გენერალ კვინიტაძეს:
„გადაეცით საქართველოს ეროვნულ საბჭოს პრეზიდიუმს შემდეგი: საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების კიდევ დაგვიანება გამოიწვევს გამოუსწორებელ შედეგებს. გერმანიელების შუამავლობის ცდა არ მოხერხდება. დაგვიჩვენა ერთად ერთი: ოსმალების შემოსევის წინ დაუყენოთ დამოუკიდებელი საქართველო, რომელსაც მხარის დამჭერათ ეყოლება გერმანია. მის წარმომადგენლათ საქართველოს მთავრობასთან იქნება გრაფი შულენბურგი, რომელიც საჭიროა დამოუკიდებლობის გამოცხადებისთანავე იქმნეს ცნობილი... გამზადებულია ხელმოსაწერათ რამოდენიმე დროებითი შეთანხმება გერმანიასთან... უცდი ამ აქტის შესახებ უსწრაფეს ცნობას“.

ეს დეპეშა გენერალმა ოდიშელიძემ საკუთარის ხელით მიიტოვა დასწერა. წმინდა გიორგის ჯვრის კავალერი (იპაონიის ომისათვის), ყოფილი სამხედრო გუბერნატორი სამარყანდის ოლქისა, დასავლეთ ფრონტის რუსეთის ერთ-ერთი ლაშქარის შტაბის უფროსი და სხვა და სხვა!

სანამღი მიდით, გენერალო! ის კი გახარებულია.

25 მაისი.

კულისების უკანამუშაობას საჩქაროთ ვათავებთ.

გერმანელები „მინნა ჰორნ“-ით საღამოს სტოვებენ ბათუმს. უკანასკნელ წუთში ტექსტების წასაღებათ შემოიარა ფონლოსისთვის ადიუტანტმა. მივეცი ყველაფერი, რაც მზათ იყო...

საყვირი: „მინნა ჰორნ“-ი წავიდა — არავინ იცის სად. ჩვენ კი ვიცით. ოღონდ არ დაიგვიანოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებამ!

გვიან ღამით ჩხენკელთან და ნიკოლაძესთან ვარჩევთ, თუ რა შეგვიწყობს და რა შეგვიშლის ხელს. ტფილისიდან მოვიდა დეპეშა: დამოუკიდებლობა გამოცხადებულ იქნება ხვალ, 26 მაისს. კითხვა გატარებულია ყველა ინსტანციებში. მხოლოდ თურქები თხოულობენ დავიკალოთ.

26 მაისი, კვირა.

ვწერ ტფილისისათვის ზოგიერთი აქტის პროექტს, აგრეთვე წერილს გენერალ ფონლოსისადმი, რომელსაც წაიღებს ფონთში არტურ ლეისტი. დელეგაცია ნელნელა ჰქრება, მაგრამ უნებურათ კულისების უკან ნაწარმოები მუშაობა არავის შეუმჩნევია. მგონი იპვიც კი არავის შეუტანია, თუ რა მოხდება დღეს და ხვალ.

სუფრასზე ჩვეულებრივი მუსაიფია. ჩემი მეზობელი საქართველოს შეზრდილი

გერმანელი-ლიტერატორი ლაპარაკობს რომზე. საუცხოო თემაა, როცა ირგვლივ სტირიან ზოგი ახალციხეზე და ზოგი ალექსანდროპოლზე.

შემდეგ ვშოულობ რამდენიმე წუთს, რომ ზღვის პირას დავისვენო. ეგერ, თვით წყალთან ხალილსა და ვეპიბ ფაშას მიუწევიათ ერთმანეთისაკენ სავარძლები და ნდობითა და დინჯათ რაღაცაზე თათბირობენ.

ზღვა ლურჯია, როგორც არასოდეს. მიხედვით, რომ ირგვლივ მთის ტყეები მწვანეა — მას ფარავს ნახევრად გამჭვირვალე ლურჯი ნისლი. ზღვის ღორის დინჯი გამოჩნდება და იმალება — რა უდრეკი და სველია იგი! თევზყლაპია (ჩიტი) დასცურავს, ჩაიყურყუმალებს და დიდხანს რჩება იქ. ზღვის პირათ ჯგუფ-ჯგუფათ სეირნობენ კონსტანტინოპოლელი მოხელეები (ახალგაზრდობა, რომელსაც მზამზარეული ტანი-სამოსის მალაზიის მანეკენის შეხედულება აქვს), ოსმალეთი ოფიცრები, ოსმალურ ტანისამოსში გამოწყობილი გერმანელები, ძველი რეჟიმის მოხელეები რაღაც გულგრილის გამომეტყველებით, მათი ჩასუქებული ქალები და ჩვენი ოფიცრები, რომელთაც არ ეტყობათ რომ ტყვეობაში არიან.

ახლოს უკრავს მუსიკა რაღაც უგვანო-გულუბრყვილობს; ზევით დიღუგუუნა აეროპლანმა; იალქნიანმა ნავმა მარდათ ჩაურა ნაპირს.

ასე თუ ისე, როგორც რუსები იტყვიან, სოლი სოლით უნდა ამოაგდოთ! ჩვენ თავს დავიფარავთ გერმანელებით ოსმალეთისადმი. „საფარი“ უფრო სიმბოლიურია, რადგან გერმანელებს აქ ჯარი არ ჰყავთ; ნატანებში, მაინც შემდგარა გერმანელები-საგან (სამხედრო ტყვეებისაგან) საღარაჯო მცირე რაზმი. კითხვა იბადება, ქალაქების სიახლოვე და ნადავლის შოვნის იმედი არ შეაქედნეს ოსმალეებს?

სხვა გზა არ არის: ჩვენ ვაცხადებთ დამოუკიდებლობას, გერმანია კალთებზე სტაცებს ოსმალეთს ხელს; სამაგიეროთ ჩვენ-განაც რაიმეს მიიღებს. აზერბაიჯანი ამ ხანათ იქნება ოსმალეთის გავლენის ქვეშ. სომხეთს მიაწევს ოსმალეთი, მაგრამ ამას შეასუსტებს გერმანელების აქ ყოფნა.

საღამოს 9 საათზე მე და ნიკოლაძე გავგვიწყვიეს დელეგაციის თავმჯდომარესთან. მოსულა პაკეტი ხალილ-ბეიდან, აუცილებელ მოთხოვნაზე გვიყენებენ, 72 საათის განმავლობაში უკლებლივ შევასრულოთ 11 მაისს ოსმალეთის მიერ გადმოგზავნილი პირობები. ამასთანავე ოსმალეებმა ეხლა მოისურვეს ნახჩევანის მაზრა (ერევ. გუბერ.) ე. ი. მთელი რკინის გზა ყარსი — ალექსანდროპოლი — ჯულფა.

ამ ულტიმატუმის თავი და თავი აზრი ჩვენმა მუსლიმანებმა დილითვე იცოდნენ. მისი დასაბუთება გაადვილებული იყო თურქების ზოგიერთი ცნობილი წრეების საჩივრით: ხალილ-ბეის რომ დაუგდოს კაცმა ყური, მუსლიმანებს ყველგან ყელს სჭრიან, არბევენ, და ოსმალეებს არ შეუძლიათ ისინი რევოლუციონერებს — აბრაგებს შესაჰმელათ ჩაუგდონ ხელში და სხვა.

ოსმალეთი ისევ იკავებს ახალციხის მაზრას, ძველ მესხეთს; რიონის ვაკის სამხრეთით შემოვლებული მთაგრეხილი, რომელიც მშვენივრად სჩანს მარტვილის მონასტრის სამიტროპოლიტო სახლის აივნიდან, ისევ ხდება ისლამსა და საქართველოს შორის საზღვრათ.

წარმოდგენილია ულტიმატუმი — ჩვენ

შეთანხმებანი კი გერმანიასთან ჯერ ხელ მოუწერელია. ვააა!

... მოაქვთ დეპეშები ტფილისიდან, ნახტანების ჯარის უფროსი, პოლკოვნიკი კველოცავს... მაგრამ აი, ნ. ეფენდისა და ნ. რამიშვილის ტელეგრამა: დღეს შუადღის ხუთ საათზე საქართველოს ეროვნულმა საბჭომ საქართველო დამოუკიდებელ რესპუბლიკად გამოაცხადა, მთავრობის თავმჯდომარეთ არჩეულია რამიშვილი, საგარეო საქმეთა მინისტრათ — ჩხენკელი. ამიერკავკასიის სეიმმა თავი გაუქმებულათ გამოაცხადა, და ამიერ-კავკასიის მთლიანობა დასრულდა.

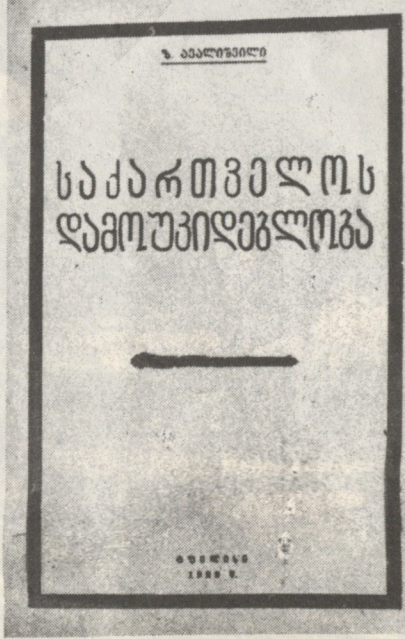
ამგვართ, ოთხი საათით ადრე, სანამ ჩვენ ოსმალეთის ულტიმატუმს მივიღებდით, ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკა-უზერხემლო, ვებერთელა, რბილკანიანი მოისპო.

მაშინვე ვადგენ წერილის ტექსტს ხალილ-ბეისადმი, რომლითაც ვაცნობებ, რომ მისი ულტიმატუმი ამიერ-კავკასიის რესპუბლიკის მთავრობისადმი მიმართული შეუძლებელია კუთვნილებისამებრ ჩაბარებული იქნეს, ამიერ-კავკასიის დაშლისა და საქართველოს დამოუკიდებლად გამოცხადების გამო.

ჩხენკელის კაბინეტში ამ დროს თავს იყრინ ხატისოვი, კახაზუნნი, გენ. ოდიშელიძე, კითხვა: „რა მოხდა? ეხლა არ რჩება უბასუნოთ. ხატისოვი განცვიფრებულია: რა დაემართება ტფილისის ობსერვატორიას, ამიერკავკასიის საბებო ინსტიტუტს და ქვეყნის სხვა საერთო დაწესებულებებს? საერთოდ ტფილისში ქართველები უმცირესობას შეადგენენ და სხვა და სხვა.“

რა დროს საბებო ინსტიტუტია! ამიერკავკასია სამი ერის ფედერაციათ უფრო ადრე გამოაცხადეს, ვიდრე ყოველ ნაწილს ორგანიზაციულათ მოაწყობდენ. მართალია, მრავალმა მიზეზმა გვიძულა შენობა დაგვეწყო სახურავიდან და არა ბალავერიდან, ახალი პირობები გვაძულებენ დაუბრუნდეთ დასაწყისი ე. ი. ჯერ მოვაწყოთ, როგორც დამოუკიდებელი ერთეული ცალ ცალკე საქართველო, სომხეთი, აზერბაიჯანი, რომელთა კავშირით გაერთიანება უნდა მოხდეს პირველ შეძლებისთანავე, ე. ი. როგორც კი ოსმალეთი შესწყვეტს დამქსაქსავ ფაქტორის როლის შესრულებას.

რადგან კითხვა ამ გვართ გვევლინება, — მაგრამ იგი უკვე დღეს გადაწყდა — ტფილისი, როგორც ყოველთვის ყოფილა, საქართველოს სატახტო ქალაქი იქნება, სომხებს აქვს ერევანი, თურქები კი, სანამ ბაქოს გაანთავისუფლებდნენ, მოეწყობიან განჯაში.

„...ზნე-ხასიათის წრთვნა ერთი უღიჯმნი უაღრმის საგანია სკოლისა, რადგანაც გააღმინებება კაცისა თავი და გულთა უღველ გვარი წრთვნისა, ზრდისა და განახლებასა“.

მ

ესნიშვილის ქუჩა ნელ-ნელა აჩვევს ადამიანს სიმაღლეს. ნაბიჯ-ნაბიჯ. ეს-ეს არის მოსწყდით ქალაქის ერთ-ერთ მთავარ არტერიას, სულ რამდენიმე მეტრი გაიარეთ 26 კომისრის მეტროდან. თითქოს ხმაურიც მიწყდა. გარემოც შეიცვალა. ძველთაძველი აივანიანი სახლების სევდა თავისთავად გახედებთ წარსულისაკენ. უცებ გრძნობთ, როგორ მოგნატრებიათ ძველთბილისური ცხოვრების კოლორიტი. თვალწინ ცოცხლდება ადამიანური სითბოთი და სიყვარულით სავსე ქალაქური ეზო თავისი ხმაურით, სიცოცხლით, თავისი ნაღველითა თუ სიხარულით...

მერე აღმართიც გაიოლდება. ადვილად ეჩვევით მის რიტმს. თითქოს ახალს აღარაფერს ელით და ვერც გრძნობთ, როგორ ცვლის ქუჩა ქუჩას, რომ ძლიერი განცდა უნებურად შეგაჩერებთ. ერთბაშად მოგხვდებათ თვალში საოცარი, საინტერესო სამყარო...

დიდი, ოთხსართულიანი შენობა. შუაგულ ეზოში აღმართული ცოდნის ობელისკი. აქ საშუალო სკოლაა. რაც უნდა მიიჩქაროდეთ, აუცილებლად გადააბიჯებთ მის სიმბოლურ კარიბჭეს. რატომ? უმაღ იგრძნობთ, რომ აქ ზნე-ხასიათის უწყრთინან მოსწავლეს. ზნე-ხასიათის წვრთნა კი, — როგორც დიდი ილია ამბობდა, — „ზრდაა შინაგანი კაცისა, მისი სულიერი ვინაობაა, მისი სულიერი ბუნებაა, მაშასადამე წრთვნა ზნე-ხასიათის ზრდაა, გარკვევია მისი სულიერი ვინაობისა, სულიერი ბუნებისა, ანუ უკეთ ვთქვათ, მისის კაცობისა, ადამიანობისა. ამიტომაც ზნე-ხასიათის წრთვნა ერთი უდდესი, უაღრესი საგანია სკოლისა, რადგანაც გაადამიანება კაცისა თავი და ბოლოა ყოველგვარი წრთვნისა, ზრდისა და განათლებისა“.

გაოცდებით, როცა შეიტყობთ, რომ აქ ყველაფერი, უკლებლივ ყველაფერი, მოსწავლეთა ხელით არის შექმნილი.

...თხუთმეტი წლის წინ მოვიდა სკოლაში ახალი დირექტორი ლეილა ადამია. რთული უბანი დახვდა, რთული ბავშვები. თუმცა, თვითონ ქალბატონი ლეილას აზრით, რთული ბავშვი არ არსებობს, ყველაფერი იმაზეა დამოკიდებული, რა გარემოში მოხვდება...

„სკოლამ ისე უნდა ამზადოს და სწუროვნოს, რომ კაცს ღონე, ხერხი და წყურვილი ჰქონდეს ერთ რადმე ყოფნისა ქვეყნის სასარგებლოდ; ღონე, ხერხი და წყურვილი ჰქონდეს, პატიოსანი რამ საგანი ცხოვრებისა იქონიოს; ღონე ხერხი და წყურვილი ჰქონდეს, ყოველ ამისთვის მოიპოვოს შესაფერი სწავლა-ცოდნა. ეგრე მოწყურებული, გაღონიერებული და ხერხიანი კაცი არავითარს სიძნელეს საქმისას არ შეუშინდება, არ შეუდრკება“... გამოადგა დირექტორის ბრძნული შეგონება.

ლეილა ადამია:
— სკოლა მოზარდს ცხოვრებისათვის რომ ამზადებს, ეს ცნობილია, მაგრამ ხშირად ვივიწყებთ, ცხოვრებისათვის რომ მოემზადოს მოზარდი ჯერ თვითონ ნამ-

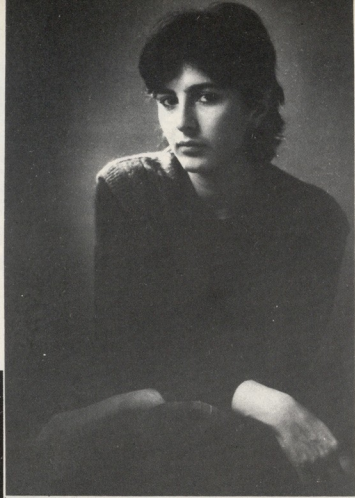
უოჩხეული გვირი- ეთელი სკოლა

ანუ ცხოვრება ცხოვრებისათვის

დავით ლევანის ძე სულაქველიძე პროფესიით მათემატიკოსია. მუშაობს თბილისის ა. რაჭაძის სახელობის მათემატიკის ინსტიტუტში მეცნიერ თანამშრომლად. დავით სულაქველიძე ფოტოჭაგუდის „ოვალსაზრისის“ წევრია. სწორად მონაწილეობს ფოტოგამოფენებში როგორც ჩვენი ასევე რესპუბლიკის გარეთ. ვთავაზობთ დავით სულაქველიძის ნამუშევრებს.

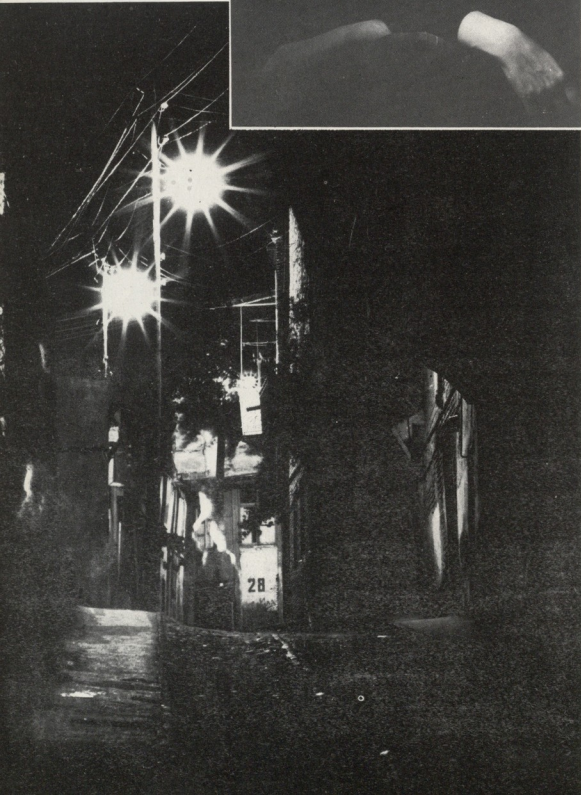

ლალო ანდრონიკაშვილი კორტრეტი.

მატეარ კანი ვეფხვაძის კორტრეტი.

ფოტოგერნიკაში

დარეან ხაჩილაძის კორტრეტი.

ვტომორტრეტი.

კონსერვატორიის დიდი საკონცერტო დარბაზი ახლანდეს მარინე ხეტიას ნიჭის თავყვანისმცემლებს მასპინძლობდა. ეს საღამო სამუსიკო ხელოვნების კიდევ ერთი ჭეშმარიტი დღესასწაული იყო.

მარინე უზადო საშემსრულებლო ტალანტითა და მასთან შერწყმული განუმეორებელი არტისტიკით შექმნილ თავისი შინაგანი გრძნობები და განცდები მთელი დარბაზისათვის გადაეღო.

შესრულების სიღრმე და განწყობილების ფართო დიაპაზონი, სულში ჩამწვდომი მელოდირობა, პოეტური ლირიზმი და არაჩვეულებრივი მუსიკალური ელერადობა, აი, რა ქმნიდა ნაწარმოების ინდივიდუალურ ხასიათს.

კონცერტის შემდეგ ჩვენი კორესპონდენტი ნუნე ბაქრაძე შეხვდა მარინე ხეტიას და სთხოვა, „დროის“ მკითხველებისთვის მოეთხრო ზოგი რამ თავისი შემოქმედებით ცხოვრებიდან:

— ჩვენ უკვე ვიცით, რომ თქვენი სამუსიკო „მოღვაწეობა“, ერთმანეთს ურევდა ახლანდეს ახალი წლიდან დაიწყო. ეს იყო 1950 წელი. პირველ სერიოზულ აღიარებას კი 1967 წელს მიადანა. ეს მოხდა ჩეხოსლოვაკიის ქალაქ გრადაცკრალოვოში ჩატარებულ ბ. სმეტანას სახელობის საერთაშორისო კონკურსზე, სადაც მეორე პრემია დამსახურდა.

ლეილა შელია 80-იანი წლების ფერმწერთა იმ თაობის წარმომადგენელია, რომელმაც წინა პლანზე წამოსწია ცხოვრებისეული მოვლენები. ეს თაობა სხვებისაგან გამოირჩევა ინდივიდუალური ხმის დამკვიდრებისა და პირველი თვითგამოხატვისაკენ გამუდმებული სწრაფებით.

უველაზე მკაფიოდ სწორედ ე. წ. ობსოციანტალიზმის დროს ხილეს მათი სახეობის ხერხებისა და საშუალებების მუდმივ ძიებაზე დამყარებული ეროვნული მხატვრობის სტილისტიკაში მიმდინარე ცვლილებების რთული პროცესი.

ლეილა შელიას ფერწერულ კომპოზიციებში წამყვანია სურათის ტექტონიკური წყობის რიტმულობა. გაწონასწორებული, ოდნავ დახშული ფერადოვანი გამა თავშეკვეთულ ტონალურ შესამებებს ემყარება. ძუნწ, მაგრამ მტკვველ აქცენტებს გარკვეული დინამიკის შემოაქვთ ნახატში და ერთფეროვნების რიტმს არღვევენ. ლისირების ტექნიკის გამოყენება, ფუნჯის ლალი, ერთი-მეორეში გადასული მონასმები, კონკრეტული სულიერი განწყობილების გამოხატვის სურვილის ემორჩილება.

საერთოდ ლეილა შელიას ნამუშევრების მხატვრულ გამოხატულობას ლირიულ-რომანტიული განწყობილება განსაზღვრავს, თუმცა მისთვის არც გარე საშუაროს ცხოვრებისეული მოვლენების აშახველი კომპოზიციები უცხოა. მხატვარი ცდილობს, ხაზი გაუსვას ან წარმოაჩინოს რეალობის განვლადებული ხასიათი, ამიტომაც ჩნდება ამ კომპოზიციებში ხილულისა და პარობითის ორგანული ერთიანობის ელემენტები. სხვადასხვა, ძირითადად ძველებური ნივთებისაგან შემდგარი ნატურ-

ოეთ. საინტერესოა, როგორ განვლო აღიარებისაკენ მიმავალმა ჩვიდმეტმა წელმა?

— თავდაპირველად ხუთი წელი თბილისის მეორე სამუსიკო სკოლაში ვსწავლობდი მ. ვაჩილაძის კლასში. შემდეგ კი თბილისის ცენტრალურ მუსიკალურ სასწავლებელში გადავიყვანეს პროფესორ ვანდა შიუკაშვილის კლასში. აქვე უნდა დავსძინო, თუკი დღეს რაიმეს მივაღწიე სამუსიკო ხელოვნებაში, ეს უპირველეს ყოვლისა, ჩემი პირველი მასწავლებლების დამსახურებაა. 1965 წელს კონსერვატორიის სტუდენტი გავხდი. წილად მერგო ბედნიერება, ისევ ე. შიუკაშვილის კლასში გამეგრძელებინა სწავლა.

— მაგრამ ისიც ხომ უნდა ითქვას, რომ არც თქვენ დარჩენილხართ მასწავლებლებს ვალში. მუსიკის მოყვარულებს ახსოვთ ჭერ კიდევ სტუდენტობის წლებში გამართული თქვენი ბრწყინვალე კონცერტები, რითაც მსმენელების დიდი სიყვარული დაიმსახურეთ. ან ეს ჩანაწერი რად ღირს, რითაც თქვენმა საყვარელმა პედაგოგმა ე. შიუკაშვილმა შეგამკოთ: „მე შეგვეყვებოდა მარინე ხეტიანის ტემპერამენტი, მისი არაჩვეულებრივი მგრძნობიარობა და უნარი ხმათა — ფერთა პალიტრის შექმნისა, რომელიც მხოლოდ გამორჩეულ მუსიკოსებს ძალუძოთ“. ან კიდევ ამონაწერი ჩეხოსლოვაკიის გაზეთ „ლიდოვო დემოკრაცი“—დან: „მარინე ხეტიანის მსმენელს იპყრობს თავისებური ცეცხლოვანი დაკრით, მაღალი ოსტატური შესრულებით და განსაკუთრებული ორიგინალური ინტერპრეტაციით“.

მანც რა გრძნობა გუფუდებათ, როცა მსგავს ჩანაწერებს ეცნობით?

— შიშისა და აღმაფერების. შიშისა იმიტომ, რომ, ვაი თუ, ვერ გავამართლო მომავალში ჩემი მსმენელის იმედები, აღმაფერებისა თუ რატომ, მე მგონი, გასაგებია..

მორტიები არ ეფუძნებიან ფერთა გრადაციებსა და ურთიერთდაპირისპირებებს. პირიქით, მუქის ნიუანსებზეა აგებული და ტილოებში რეტროსპექტიულობის მძაფრად განცდის ელემენტები შემოაქვთ („ნატურმორტი ძველი ლამპით“, „ნატურმორტი ბროწეულით“).

ამ წლების პორტრეტებში ფერმწერი პერსონაჟთა ხასიათის გახსენისა და მათი სულიერი სამყაროს წარმოჩენისათვის რეალისტური ნახატის სინთეზს მიმართავს, ზოგ შემთხვევაში ახლებური სახეობის საშუალებების ძიებასთან შერწყმულია მოდერნიზმის სულიერების თავისებურებებიც. ეს კი მხატვრობის ევოლუციის გამდიდრებისთვისაა გამიზნული. „მარიკას პორტრეტში“ მუქი ყავისფერის დომინირება და რძისფერის ძუნწი აქცენტები პერსონაჟის გაწონასწორებულ განწყობილებას განსაზღვრავს, ხოლო მტკვველი სიმბოლური აქსენტები განვლადებული სახის შექმნას ემსახურებიან.

მხატვრული განვლადებისაკენ მისწრაფება განსაკუთრებული სისავებით იჩენს თავს მის უკანასკნელ ნამუშევრებში. ეს კომპოზიციები თვისობრივად განსხვავდებიან წინამორბედი ტილოებისაგან. იასამინისფერ-ციცინის, ლურჯისა და წითლის, ვარდისფერისა და ოქროსფერის ჰარმონიული ურთიერთშეხამებები ძერწავენ თავისთავადი ხედვით გამორჩეულ კომპოზიციათა ერთობლიობას („ინტერიერი“, „კომპოზიცია“), თითოეული მათგანი შეიძლება მხატვრისადე სულის შინაგანი მოძრაობის გამოვლენად მივიჩნიოთ. თუ „ძველი თბილისი“

— იქნებ სხვა წარმატებებზეც გესაუბროთ?

— 1969 წელს გმონაწილეობდი პარიზში ფაკ ტროსა და მარგარიტა ლონგის სახელობის საერთაშორისო კონკურსში, სადაც ლაურეატის წოდებულხდი და ბელგიელი პიანისტის ალექს დუ ვანდერვულის მკვიდრულ ლობის სპეციალური პრიზი მივიღე. მომდევნო წლებში სტუდენტობა გავიარე მოსკოვის კონსერვატორიის ასპირანტურაში პროფესორ იაკობ ზაის კლასში. ასპირანტურის დამთავრებისთანავე გავხდი მოსკოვის ფილარმონიის სოლისტი. 1977 წელს ბუღარეთში გამართულ ე. პოპოვის სახელობის ფელტივალზე ოქროს მედალით დამაჯილდოვეს. იტალიაში საგასტროლოდ უოფნისას კი ე. პოპოვის სსრკ — იტალიის ასოციაციამ საპატიო წევრად ამირჩია. ამას თუ დავამატებ ჩვენი ქვეყნის სხვადასხვა ქალაქებში გამართული კონცერტების წარმატებებს, თამამად შემიძლია ვთქვა, რომ ბედს არ ვემდურთ.

— თქვენი საყვარელი კომპოზიტორები.

— რახმანინოვი, ბეთჰოვენი, შოპენი, შუბანი, რაველი, დებუსი, პრუდენცი, სკრიაბინი, გერზინი. ქართველებიდან კი განუზრგველად ყველა.

— ისიც ცნობილია, რომ საშემსრულებლო მოღვაწეობას მშვენივრად უთავსებთ პედაგოგიურ მუშაობას თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიაში და ცენტრალურ მუსიკალურ სკოლაში.

— დიხ, ვცდილობ, ჩემს აღსაზრდელებს უშუაგრველად გადაეცე მთელი ჩემი ცოდნა და გამოცდილება, ის რაც მიემკვიდრებოთ მივიღე ჩემი პედაგოგებისაგან.

— დაბოლოს შეკითხვა, რომელსაც გვერდს ვერ ავუვლით.

— მომავლის გეგმები? მეტი სიამოვნება მივანძივ მუსიკის ჭეშმარიტ თავყვანისმცემელს.

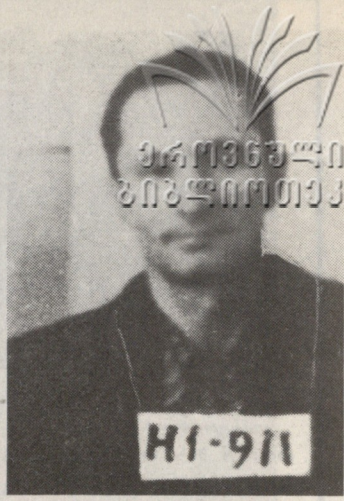
მხატვრული სახის პოეტური ხორცშესხმა, კომპოზიციური „საღამო“ შინაგანი დრამატის გამომხატველია, ხოლო „ნილოს პორტრეტის“ თავისუფალი კომპოზიციური წყობა ნიშანდობლივ რომანტიულ განწყობილებას გამოგვჩვენებს. ლირიული ინტონაცია არც ლაქა-ხაზების რიტმულ განლაგებასა და გეომეტრიული ფორმების მონაცვლეობაში იკარგება. იგი ყოველთვის თანაარსებობს მხატვრის ყველა ნამუშევარში, ან რომელიმე კონკრეტული ფერადოვანი ლაქისა თუ მონასმის მეშვეობითაა მინიშნებული.

მხატვრული ძიებებით გამორჩეული ნამუშევრები იმის დამადასტურებელია, რომ ლეილა შელია საინტერესო ფერმწერი და მომავალში შთამბეჭდავი ტილოებით გაამდიდრებს თანამედროვე ქართულ სახეობის ხელოვნებას.

ივანე ქირია.

ეს ეოსლა პოლიეაჟე

ილაადრიან, სანამ პატიმრებს სამუშაოზე გაიყვანდნენ, მე ეზოში გავედი. ბანაკი ბორცვებით გარშემორტყმულ ტაფობში მდებარეობდა. ნისლიანი ღღე იყო და მაინც სუფთა ჰაერი სასიამოვნოდ ჩადიოდა ფილტვებში.

მიწური ბარაკების უკან მოჩანდა თეთრი ფერის მონაცრე შენობა. კიბეებთან გამხდარი, მალალ-მალალი პატიმარი ეზოს გულმოდგინედ გვიდა.

გაცრეცილი, ალაგ-ალაგ დაკრებულ ბუშატი ეცვა პატიმრის ნომრით ზურგზე. კბილებში თვითნაკეთი პაპიროსი ჰქონდა გაჩხერილი.

— ახალი ეტაპიდან ხარ? — მკითხა მან.

- გამოიცანი, — ვუპასუხე მე.
- რა ხდება იქ, მატერიკზე?
- მშვიდობაა და უკეთესი ცხოვრება.
- ეგეც მართალია! შენ რა, ოფიცერი ხარ?
- ვიყავი, — ვუპასუხე. — როგორ მიხვდი?
- ყნოსვით.
- რომელი ფრონტიდან ხარ?
- მეორე ბელორუსულიდან. 65-ე არმია. შენ?
- ჩემი არმია ახლა უსახელოა და ყველაზე უბედური.
- ეს როგორ?
- იმიტომ, რომ დალუპეს ჩვენმა სარდლებმა. შეგვართიეს ჰაობში და, გერმანელებმა ამოგზოცეს. შენ მეორე დამრტყმელი არმიის შესახებ, ვოლხოვის მიმართულებით რომ იბრძოდა, არაფერი გაგიგონია?
- ვლასოვის არმია?
- დიახ, დიახ.
- მერე რა მოხდა?

— მერე ის მოხდა, ძმაო, რასაც რქიან ეშმაკებსაც არ ვუსურვებდი. რამდენი ათასი ჩვენიანი ჩაიხრჩო იმ ჰაობში, ვინ მოსთვლის. ცოცხლები გერმანელებმა ტყვედ წაიყვანეს. ასეთია ჩვენი უბედური არმიის ისტორია, მისი მორალატე მხედართმთავრის დედა ავატირე! რა შუაშია, მითხარი, საწყალი ჯარისკაცი, რომელიც ამ დროს მთელი ძალით გაჰკიოდა: „სამშობლოსათვის, სტალინისათვის!“ ასე რომ ჩემს არმიაში არც გმირებია, არც გამარჯვებულები და გერმანელების

სიმონ კილაძე — ურნალისტი და ფოტოხელოვანი, საქართველოს ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, კარგადაა ცნობილი ჩვენში. მას ასევე კარგად იცნობენ საზღვარგარეთაც. მაგრამ ბევრმა არ იცის, როგორი დრამატიკით იყო აღსავსე მისი ცხოვრება: მან ათი წელი დაჰყო კოლიმაზე, როგორც პოლიტიკურმა პატიმარმა. დაკარგა შვილი, რომელიც შემდეგ შორეულ კანადაში აღმოჩნდა. ქვემოთ ვხედავთ ნამდვილ ამბავს მისი „წიგნიდან „რეპორტიორის ბედი“.

ტყვეობაში სხვაზე მეტი შხამი და სამსალა კიდევ ჩვენ ვიგეგმეთ.

გრიშინი იყო ამ კაცის გვარი. — აქ როგორი ცხოვრებაა? — ვკითხე მე.

— რა იქნება კარგი? მკაცრი რეჟიმის ბანაკია, რაც არ უნდა თქვა, სული აქაც კბილით გვიჭირავს.

— რა სამუშაოა? — შახტებია, აქვე, გვერდით. — ოქროა?

— ერთში ოქროა, მეორეში რაღაც კირი, ამბობენ, ურანიაო. იქ დიდხანს ვერ ინავარდებ. რამდენიმე თვე თუ იმუშავებ, მერე ფილტვებს დანითაც ვერ გაგიჭირან.

— უფროსობა როგორია? — როგორც ყველგან. რასაც არ გასცემ — შენია. კოლიმაზე ერთი კანონია: ვინც არ მუშაობს, ის არ ჰამს.

უცებ ბანაკის ჰიშკარი პირთამდე გაიღო და ზონაში მსუბუქად შემოგრიალდა ზანზალაკებიანი ეტლი.

— უფროსობა! — ჩამიჩურჩულა გრიშინმა, — აქეთ მოდექი, კუთხეს ამოვეფაროთ. სჯობს დღისით ეზოში არავის დაენახო.

ეტლი ბანაკის კანტორასთან გაჩერდა და იქიდან გადმოხტა შუატანის, ჩაბკენილი ოფიცერი.

მისი სახე მე საიდანღაც მეცნო. — ვინაა? — ვკითხე გრიშინს.

— ბანაკის უფროსია. ორი თვეა, რაც აქ მუშაობს. მაგის წინ ნამდვილი მხეცი უფროსი გყავდა. იმდენი ცოდვები ჩაიდინა, რომ დაიჭირეს კიდევ.

— რა გვარია? — ვინ? ეს, თუ ის? — ეს, ეს...

— ტროფიმოვი. მაიორი ტროფიმოვი. დიდი ახვარი ვინმეა, თუმცა ჩვენს ძმებს, ყოფილ მემომრებს კიდევ არა უშავს, კეთილი თვლით უყურებს, ქურდებს კი ყველას დედა უტირა. ვერ იტანს რეციდივისტებს.

— ომში ნამყოფია? — რა თქმა უნდა! წითელი დროშის ორდენი და ორი ვარსკვლავი აქვს. ამბობენ საჯარიმო ბატალიონშია ნამყოფიო.

ალბათ მართალია, თორემ „სუფთა“ ოფიცრებს კოლიმაზე არ აგზავნიან.

„ეშმაკმა დალაზვროს. ნუთუ, ეს ის ტროფიმოვია?“ — გავეფიქრე გულში. მერე გრიშინს დავემშვიდობე და კლუბში დავბრუნდი. იქ პირდაპირ სცენაზე შეყარეს ჩვენი ეტაპი.

ჩექმები გავიხადე, გადატყაული ფეხები მტკიოდა. ბუშლატზე გავიშორე და თავქვეშ ზურგჩანთა ამოვიდე. ქული თვალეზე ჩამოვიფხატე და ფიქრებში ჩავეფლე.

„მოიცა, როდის შეეხვები ბოლოს? მგონი დანციგთან იყო. მაშინ უკვე სხვადასხვა დივიზიებში ვმსახურობდით. ჰო, ასე იყო. ზუსტად ორმოცდახუთი წლის მარტში. მარშის დროს შეეხვდით ერთმანეთს. შეეხვდით სულ რამდენიმე წუთით და ისევ დავშორდით. ის მაშინ უკვე ბატალიონის მეთაური იყო.“

მერე მისი პირველი შეხვედრის დღე გავისხენე. ორმოცდაათი წლის მიწურული იყო. ჩვენი დივიზია მდინარე ნარვის პლაცდარმის დაცვაზე იდგა.

ღამით ტელეფონისტმა გამაღვიძა. — ყვინთავ? — დაიგუგუნა ყურმილში პოლკის მეთაურის ბოხმა ხმამ. — შენ არ მთხოვე, ამას წინათ, მოადგილე სამწყობრო ხაზით?!

— გთხოვეთ, — ვუპასუხე მე, — მაგრამ თქვენ უარით გამომისტუმრეთ. ჯერ არ გამომცხვარაო, ასე ბრძანეთ.

— ახლა გამოცხვა. დივიზიიდან გამომიგზავნეს. აზრზე მოდიხარ? — მოვდივარ.

— ჰოდა, იმათგან ერთს გიგზავნი. თბილად მიიღე ჯერ ერთი, შენზე დიდი წოდება აქვს და პირდაპირ საჯარიმო ბატალიონიდანაა.

და აი, მაიორი ტროფიმოვი და მე ბლინდაჟში ვსხედვართ. ვერა და ვერ აეწყო ჩვენი საუბარი. არყის ბოთლიც დაიცალა, შუალამემაც მოაწია... ბოლოს ტროფი-

მოგმა პაპიროსის ნამწვავი ღუმელში შე-
აგლო და მე მომობრუნდა:

— აი, რას გეტყვი კომბატო, ერთად
მოგვიწევს დღეიდან ცხოვრებაც და
ბრძოლაც, მინდა ვიამბო. რატომ მოვხვდი
საჯარბო ბატალიონში, მინდა იცოდეს:
ლაჩარი არა ვარ, არც გერმანელებს გა-
ქცევია არასოდეს.

...ცოლი რომ შევირთე, სამ თვეში ომი
დაიწყო: ლენინგრადში ცხოვრობდით.
მე ფრონტზე წავედი, ის კი ევაკუირებულ-
ი იყო. ასე დავეშორდით ერთმანეთს.
ლენას, ჩემ ცოლს, ინსტიტუტის პირვე-
ლი კურსიდან ვიცნობდი... ძალიან ლამა-
ზი გოგო იყო და უამრავი თაყვანისმცემე-
ლი ყავდა. რატომღაც მე ამირჩია. ჩემზე
ბედნიერი ქვეყანაზე არავინ მეგონა, რო-
ცა დაექორწინდით.

პირველად მოსკოვის მისადგომებთან
დამტყრეს. შემდეგ „ვისტრელი“ დაგმთა-
ვრე, ოფიცერთა კურსები, და ისევ ფრო-
ნტზე წავედი. დიდხანს ვერ მივაგენი ლე-
ნას ვზა-კვალს. ბოლოს, როგორც იქნა,
მივაკვლიე. ყაზახეთში ცხოვრობდა, სო-
ფლის ბიბლიოთეკაში მუშაობდა.

მეორედ როცა დამტყრეს და ერთი თვის
შვებულება მომცეს, არც დავფიქრებულ-
ვარ, პროდუქტებზე გადავცვალე, რაც
რამე ძვირფასი გამაჩნდა. საათი, ვერცხ-
ლის პორტსიგარი, ბეჭედი და ყაზახეთ-
ში გავემგზავრე. ადგილზე რომ ჩავედი,
სამიწკალი თქეში წვიმა იყო. თავზე ჩემი
ბრეზენტის ლაბადა წამოვიფარე და თხ-
თმეტი კილომეტრი სოფლამდე ასე ვია-
რე. ნეტავ, შემეტყობინებინა „ჩამოვლი-
ვარ-მეთქი“. მაშინ იქნებ ყველაფერი
სხვანაირად მობრუნებულყო...

ტროფიმოვი გაჩუმდა. შორს ტყვიამფ-
რქვევი აკაკანდა, მერე ბლინდაჟში სიჩუ-
მე ჩამოვარდა.

— ცოლს მოწერილი ჰქონდა, სოფელი
რომ თავდება, ბოლოს წინა სახლი ჩემიაო
და მეც პირდაპირ იმ სახლს მივადექი.
თენდებოდა. ჩუმად დავაკაქუნე. უცებ
შევნიშნე, კარი არ იყო დაკეტილი. ვიწ-
რო წინაკარი გავიარე და დიდ, ნახევრად-
ჩაბნელებულ ოთახში მოვხვდი. გარშემო
სიჩუმე იყო, მხოლოდ საათი წიკწიკებდა
კედელზე.

ელექტროფანარი ამოვიღე და მივანა-
თე. ვხედავ, მაგიდაზე ვახშმის ნარჩენე-
ბია, ცარიელი არყის ბოთლიც დგას. სკა-
მზე მილიციელის ფორმა გადაკიდებული.
რა ხდება? ალბათ შეცდომით სხვა სახ-
ლში შევედი-მეთქი, ვიფიქრე და უკვე გა-
მობრუნებას ვაპირებდი, რომ კედელზე
ლენას სურათი დავინახე. არა, არ შემშ-
ლია.

საწოლთან ფარდა გადავწიე და გავშრი.
ჩემი ოქროსთმისიანი ლამაზი ცოლი იწვა
ვილაც ახალგაზრდა, ულვაშებიან კაცთან.
ორივეს მშილად ეძინა.

არ ვიცი, რამდენ ხანს ვიდექი ასე გა-
ოგნებული. მერე შიშმა ამიტანა, არ გაი-
ღვიძონ-მეთქი.

ხელით უნებურად პისტოლეტს წავწ-
ვიდი და რაც ტყვიები იდო შიგ, ორივეს
დავაბალე...

სამხედრო ტრიბუნალმა გამასამართლა.
ათი წელი მომისაჯეს. პატიმრობა ფრონ-
ტით შემიცვალეს. ასე და ამგვარად მოვ-
ხვდი საჯარბო ბატალიონში.

ტროფიმოვმა ჩემთან მხოლოდ სამი
თვე იმსახურა. მამაცი და კვიანი ოფი-
ცერი იყო, თუმცა ზოგჯერ ზომასზე მეტად

მკაცრი და უხეში: იანვრის იერიშის წინ
მეზობელ დივიზიაში ბატალიონის მეთა-
ურად გადაიყვანეს, როგორც ბრძოლაში
გამორჩეული.

უქანასკნელად დანციგთან შეეხვდი. წი-
თელი დროშისა და წითელი ვარსკვლავის
ორდენებით დაეჯილდოვებინათ.

ოქროსმომპოვებელთა შახტში დავიწყე
მუშაობა. ბრიგადირმა გაიგო, რომ ყოფი-
ლი ოფიცერი ვიყავი და მეჯალამბრედ
მომაწყო. ვიჯექი ჩემთვის პატარა ფარ-
დულში და ვწონიდი მადნით დატვირთულ
ვაგონებს. სამუშაო ძნელი არ იყო და
კმაყოფილი ვიყავი.

ერთხელ სამუშაოდან ადრე დავებრუნ-
დი, ავძვერი ნარებზე და მაიორ ტროფი-
მოვის სახელზე მოკლე განცხადება დავ-
წერე. ვთხოვდი, რამდენიმე წუთით მი-
ღებას.

გავიდა ორი-სამი დღე, მთელი კვირა.
ჩემი განცხადება უპასუხოდ დარჩა.

ბოლოს, როდესაც იმედი მთლად გადა-
მიწყდა, ღამით, მუჯლუგუნმა გამომაღვი-
და. ზედამხედველი იყო.

— რა ნომერი ხარ? — მკითხა ჩურჩუ-
ლით.

- ენ ერთი ცხრაას თერთმეტი.
- მუხლი?
- ორმოცდათერთამეტი, ერთი ბე.
- რამდენი გაქვს მისჯილი?
- ათი წელი.
- აბა, წამოდი ბარგით!

ერთ წუთში გავემზადე და ზედამხედ-
ველს გავყვავი.

აკრძალული ზონის საყარაულო კოშკურ-
ის ქვეშ განლაგებული იყო გაძლიერე-
ბული რეჟიმის ბლოკი, რომელიც ნამდ-
ვილ ციხეს ჰგავდა.

„აბა, ბიჭო, გამაგრდი! — გავიფიქრე.
ვიცი, აქ პატიმრები ტყუილად და უბ-
რალოდ არ მოყავდათ.

ზედამხედველმა კარში ამოკრილ ფან-
ჯარაზე დააკაქუნა და შიგ მეორე ზედამ-
ხედველის სახე გამოჩნდა.

— მოიყვანე? — იკითხა და მძიმე კარი
ჭრილით გააღო.

ვიწრო დერეფანში აღმოვჩნდი. აქეთ-
იქით რკინისურდულიანი კარები ჩამწკ-
რივებულყო. ციხის უსიამოვნო, მძიმე
სუნი მეცა.

— წაიყვანე, სამორიგოსთან არიან, —
ხრინწიანი ხმით თქვა მეორე ზედამხედ-
ველმა: დერეფანი ჩავათავეთ. სამი ოფი-
ცერი დავინახე. მათ შორის მაიორი ტრო-
ფიმოვი იდგა, პაპიროსს ეწეოდა, ქული
წარბებზე ჰქონდა ჩამოფხატული.

— ამხანაგო მაიორო, თქვენი ბრძანება...
დაიწყო პატაკი ზედამხედველმა.

— აქ მოიყვამ! — რაღაცნაირად დარბი-
ლებული ხმით შეაწყვეტინა ტროფიმოვმა.
ნასვამი იყო, სახეში სპირტის სუნი მე-
ცა.

— არ მეგონა, მაიორო, ასეთ შეხვედ-
რას, თუ მომიწყობდი, — გამიელვა გო-
ნებაში. — „ესეც შენი ძველი ფრონტე-
ლი მეგობარია!“

ტროფიმოვს ბრახით შეეხვდა. მის-
ხანე და შეუვალი გამომეტყველება ჰქონ-
და. მუშტები მოვშუქე და ვეწმარებოდი
თვის მოვემზადე.

— მომიახლოვდით, — მობრძანდა.
ადგილიდან არ დავცირულვარ, თითქოს
ბრძანება არ გამეგოს.

— შენ რა, დაყრუვდი? — ხელი მიბი-
ძვა ზედამხედველმა და წინ ერთი ნაბიჯი
წამაღმეგვიანა.

ერთ-ერთმა ოფიცერმა ზედამხედველს
რაღაც გადაულაპარაკა. ისიც მოტრიალ-
და და გასასვლელისკენ წავიდა.

მე და ტროფიმოვი ერთმანეთს ვუყუ-
რებდით. ახალა შევაჩინე, რომ მას ძვე-
ლი იერი დაჰკარგოდა. გასუქებულიყო,
საფეთქელთან თმა გათეთრებოდა, ისედაც
ჯმუხი სახე მეტად გამკაცრებოდა.

უცებ უცნაური ბრძანება გაისმა:

— ქული! — დაიყვირა ტროფიმოვმა.
ვერ გავიგე, რა უნდა მექნა და არ გავ-
ნძრეულვარ. ამ დროს სრულიად მოულო-
დნელი რამ მოხდა. კედლის ჩრდილზე
დავინახე, როგორ ასწია ხელი ტროფიმოვ-
მა. დარტყმის მოლოდინში შინაგანად შე-
ვიკუმშე. ქული მომეგრა და იატაკზე და-
დავარდა.

„ამცდა!“. შევბით გავივლე გულში,
რადგან დარტყმა არ მიგრძენია.

მაშინ ახალი ბრძანება მივიღე:
— ზურგი-სა-კენ!

რამდენი ხანია არ გამიგონია. ამნაირი
ბრძანება. ქუსლები ერთმანეთს მივადგი
და სამხედრო წესით, მარცხენა მხრიდან
შემოვბრუნდი.

მაიორმა ხელი წინ წამოსწია და ძლი-
ერი მოძრაობით ბუშლატს ბანაკის ნო-
მერი აავლიჯა და ძირს დაანარცხა. სახე-
ზე ზიზლი აღბეჭდოდა. იქვე იატაკზე ეგ-
ლო ჩემი ქულიც... და მე მივხვდი, რომ
ტროფიმოვმა ჯერ ქულზე აახია პატიმრის
ნომერი.

გაჭიმული ვიდექი ბანაკის უფროსის წინ
და თვალბზე მომდგარ ცრემლებს ვეღარ
ვიკავებდი.

— აი ასე! — მკაცრად წარმოსთქვა
ტროფიმოვმა და გვერდით მდგარ ოფი-
ცერებს მიმართა: — მე და ეს კაპიტანი ერ-
თად ვიყავით ფრონტზე, ერთ დივიზიაში.

ვიცი, პატიმრად ემსახურებოდა სამშო-
ბლოს და მისთვის არ უღალატია. მერე რა
დააშავა, ჩვენზე უკეთ თვითონ იცის. ყვე-
ლა სასჯელი ყოველთვის არ არის სამარ-
თლიანი, რაც არ უნდა იყოს, სანამ მე
ვარ ბანაკის უფროსი, პასუხისმგებლობას
ჩემს თავზე ვიღებ. ამის უფლება მე მაქვს.

ოფიცრები ტროფიმოვს ჩუმად უგდე-
ბდნენ ყურს. არავინ შეპასუხებია.
— მორიგე! — ხმამალა დაიძახა ტრო-
ფიმოვმა, — წაიყვანეთ სამზარეულოში,
კარგად აჩაბეთ. შემდეგ აბანოში, ახალი
ტანსაცმელი მიეცით. დანარჩენს კი მალე
შეგატყობინებ. გასაგებია?

— დიას, ამხანაგო მაიორო! — უპასუ-
ხა მორიგემ.

...ეს მოხდა კოლიმაზე, 1953 წლის და-
საწყისში.

10

DOWNING STREET

ბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ინგლისური ფილოლოგიის კათედრის უფროსი მასწავლებელი თამარ ივანეს ასული ჯაში კვალიფიკაციას მანჩესტერში. — დიდზებერის პოლიტექნიკურ კოლეჯში იმადლებდა.

აი, რას გვიამბობს ქალბატონი თამარი:

საქართველოს სახელმწიფო უნივერსიტეტი № 10 თბილისი ქ. დიდზებერის ქ. 10

— დიდზებერში ჩემმა ინგლისელმა მეგობარმა კრის კრუიბოვსკიმ მინახულა თავის ქართველ მეუღლესთან ერთად. ადრე იგი სამ წელიწადს ინგლისურს ასწავლიდა თბილისის უნივერსიტეტში. ჩვენი კურსების ხელმძღვანელს, დოქტორ ჯონ კრამიტს ძალიან გაუკვირდა, რომ ცოლ-ქმარი საკმაოდ შორიდან ჩამოვიდნენ ჩემთან. მე კი ვესუბრე: თვით ქალბატონი ტეტჩერიც კი ჩამოვიდოდა ჩემს სანახავად: იგი ხომ თბილისში ჩემი შვილის ქორწილს დაესწრო-მეთქი. კრამიტი ჯერ გაოცდა, შემდეგ კი გაახსენდა, რომ პრემიერ-მინისტრი საბჭოთა კავშირში ვიზიტის დროს თბილისში მართლაც დაესწრო ქორწილს და შემომთავაზა, წერილი მიმეწერა ქალბატონ ტეტჩერისათვის.

რაკი ჩვენი იქ ყოფნა დაემთხვა არჩევნებს, ჯონ კრამიტს შევპირდი, რომ აუცილებლად მივწერიდი წერილს არჩევნების შემდეგ. და როცა „რკინის ლედომ“ კვლავ გაიმარჯვა, მე მას ვავუგზავნე მისალმობი ბარათი, რომელშიც ვწერდი:

— ძვირფასო მისის ტეტჩერ. მე ვარ წევრი საბჭოთა მასწავლებლების ჯგუფისა, რომელიც სტაჟირებას გადის დიდზებერის პოლიტექნიკურ კოლეჯში. ძალიან სასიამოვნოა, რომ

ჩვენი ინგლისში ყოფნა დაემთხვა არჩევნებს და, ბედნიერი ვარ, რომ შეხვედრის დროს შევხვდეთ ერთმანეთს. ჩვენს მეგობრობას თბილისში თქვენი ვიზიტის დროს, ჩემი ქალიშვილის ქორწილში. იმედი მაქვს და მჯერა, არ დაიშურებთ ძალღონეს, რათა მაღლივით უკეთეს ურთიერთგაგებას ჩვენს ჰვეყნებს შორის. ვერც კი ავიწყრთ, თუ რაოდენ დიდი შთაბეჭდილება დატოვებთ ქართველებზე. განსაკუთრებით ბედნიერი მოგონებები დარჩა ჩემს ოჯახს თქვენი სტუმრობის გამო.

— მალე, — განგრძობს თამარი, — ჩემს სახელზე მოვიდა გერბიანი კონვერტი დაუნინგ სტრიტიდან:

„ძვირფასო ქალბატონო თამარი! დიდი მადლობა წერილისათვის. მისის ტეტჩერი ფრიალ დაინტერესდა, მას ძალიან კარგად ახსოვს თქვენი ქალიშვილის ქორწილი. თუ თქვენ და თქვენს კოლეგებს გსურთ ლონდონში ყოფნისას ეწვიოთ დაუნინგ სტრიტის იხე, რომ მას მიეცეს თქვენი ნახვის შესაძლებლობა, ქალბატონი ტეტჩერი გთხოვთ მოზრძანდეთ დაუნინგ სტრიტზე 23 ივლისს, ზუთშაბათს, ზუთის ნახევარზე. იმედი მაქვს, რომ ეს დრო თქვენთვისაც მოსახერხებელი

ჯანტლმენის ჩანაწერები

ნამდვილი ჯენტლმენი ექიმს მადლობას უხდის ოპერაციამდე, სხვაგვარად მან შეიძლება ვერც მოასწროს მისთვის მადლობის გადახდა.

ნამდვილი ჯენტლმენი მანდილოსანს დილით იმასვე ეუბნება, რასაც საღამოს.

ნამდვილი ჯენტლმენი თავის ადგილს ყოველთვის უთმობს სხვას... რათა უკეთესი დაიკავოს.

თუ ჯენტლმენმა შეუღლებს ყვავილები მთავრად, ეს იმას ნიშნავს, რომ მისი სატარო პაემანზე არ მოვიდა.

თუ ჯენტლმენი მანდილოსანს ძვირფასეულობას დაპირდა, ეს ნიშნავს, რომ უკან უნდა დაუბრუნოს წართმეული.

ნამდვილი ჯენტლმენს ვიდეოფილმი არახოდეს ეჩვენება მოძველებული, იმიტომ რომ მის გვერდით მყოფი მანდილოსანი ყოველთვის ახლია.

ჯენტლმენმა იცის, როგორ მოიქცეს, დონუანმა კი — როგორ მოექცენს.

ნუთუ მართალია?

დასტურდება შემთხვევა (1888), როდესაც 15 წლის გოგონა 5 კვირა გამუდმებით ამთქნარებდა.

1988 წელს ლონდონში დაიბადა გოგონა, რომელსაც ხელზე 14, ხოლო ფეხზე 12 თითი ჰქონდა.

თვალეზაბეული როზა კულგეშოვა შეხებით არჩევს ფერებს.

შეუიარაღებელი თვალთ ვარჩევთ 10 000 000 სხვადასხვა ფერს, ე. ი. ყველაზე მგრძნობიარე ფოტოელექტრულ ხელსაწყოზე 60 პროცენტით მეტს.

სამხრეთაფრიკელი მისის იონა ბოსონი 111 წლისა და 115 დღის გარდაიცვალა. დაიტირა 600 შთამომავალმა.

ექვსი წლის ელენ ესპოზიტოს 1941 წლის 6 აგვისტოს ბრმა ნაწლავი ამოჰკრეს. ოპერაციის შემდეგ კომა განუვითარდა. 1978 წლის 25 ნოემბერს, 48 წლისა და 357 დღის გარდაიცვალა. 37 წელი და 111 დღე უგონოდ იყო.

ჰანორაჰა

დიასახლისი მარადონას წინააღმდეგ

როგორც დადგინდა, დიასახლისები მუშაობენ და ხარჯავენ მეტ ენერჯიას, ვიდრე სახელგანთქმული სპორტსმენები, ვთქვათ მარადონა, მოზერი ან ლენდლი. ის დაძაბულობა, დანახარჯი ძალღონე, რაც მათზე მოდის ნორმალური სამუშაო დღის განმავლობაში დიასახლისს ართმევს იმდენსავე ენერჯიას, რასაც ფეხბურთელს ორი მატჩი, ან 80 კილომეტრიანი გარბენა ველოსპიდზე, ან კიდევ ორი საათი ჩოგბურთის თამაში.

ეს შედეგები აღრიცხულია სპორტის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტში პორტატიული აპარატის მეორე, რომელიც იკვლევს ფიზიკური ენერჯიის დანახარჯს.

ჩვეულებრივი რვა საათიანი სამუშაო დღის განმავლობაში 37 წლის 60 კილოგრამიანი დიასახლისი „წვავს“ დაახლოებით 1600-მდე კილოკალორიას, — მაშინ როდესაც საშუა-

ლო დატვირთვის დროს იტალიელი მოსამსახურე ხარჯავს 830 კილოკალორიას. ბავშვების მოვლა თავისებური ბრძოლაა, სადაც დედა დღის განმავლობაში ხარჯავს იმდენივე ენერჯიას, რამდენსაც რეგბისტი ნახევარ მატჩში.

სიზმარი ცხაღში

პროფესორი მალკომ ჯონსონი თავის მოხსენებაში გერონტოლოგთა საერთაშორისო კონგრესზე, რომელიც შედგა ბრაიტონში, გვაუწყებს, რომ მისი პროგნოზების თანახმად, სიცოცხლე შემდგომი საუკუნის შუაში განხგრძლივდება ორჯერ, ეს იქნება შედეგი გარემოში პოზიტიური ძვრებისა და ადამიანთა ცხოვრების ნორმის კარდინალური ცვლილებებისა. და თუ ამჟამად მამაკაცები საშუალოდ ცხოვრობენ 72 წლამდე, ხოლო ქალები 77-დე, ეს იმას ნიშნავს, რომ 2050 წელს დაბადებული ქალი ან კაცი ამ ასაკში შეძლებს დიდი თეატრის სცენაზე ცეკვას.

იქნება. მოუთმენლად ელის თქვენთან შეხვედრას“.

თამარ ჯაშმა პრემიერ-მინისტრს გადასცა სამახსოვრო ხაჩუქარი — ელენე ახვლედიანის რეპროდუქციების ალბომი იმ სურვილით, რომ ეს გაახსენებდა საქართველოს.

— ისედაც ძალიან კარგად მახსოვს საქართველო, არასოდეს დამავიწყდება მშვენიერი ქართველი ხალხი, თქვენი სტუმართმოყვარეობა და სიბოლო. — კეთილი ღიმილით უთქვამს მას პინქელს. ამის დახადანტურებლად გამოიტანა ორი, დიდ ჩარჩოში ჩახსული ფოტოსურათი ავტოგრაფით. მათზე აღბეჭდილი იყო თვითონ, როცა რიტუალების სახახლეში აღფრთოვანებული ტაშს უკრავდა პატარა მოცეკვავეებს.

— შემდეგ გადავიღეთ სამახსოვრო სურათები. — იგონებს თამარ ჯაში — ქალბატონმა ტეტჩერმა გვიამბო დაუნივს სტრიტის მოკლე ისტორია.

გამომშვიდობებისას მაღლიერ სტუმარს უთქვამს:

— ძვირფასო ქალბატონო ტეტჩერ, ჩვენთვის დიდი პატივი და ბედნიერება დაუნივს სტრიტის ამ ისტორიულ სახლში მოწვევა ჩვენი დროის ყველაზე გამოჩენილი პრემიერ-მინისტრის, მიერ, იმ ქალბატონის მიერ,

რომლითაც ყველა აღფრთოვანებულია, მაგრამ ძალიან ცოტას თუ შურს მისი, რადგან უაღრესად მძიმე ტვირთი და პახუნისმგებლობა აკისრია.

გისურვებთ ჩანმრთელობას და სიკეთეს თქვენ, თქვენს ოჯახს და თქვენს ყველა ინგლისელ მეგობარს. ინგლისელ ხალხს ვუსურვებ მშვიდობას და აუვავებას. კიდევ ერთხელ

დიდ მადლობას მოგახსენებთ და მოუთმენლად გელით ჩემი შვილიშვილის ქორწილში.

ამ ბოლო სიტყვებზე ტეტჩერს ბევრი უცინია და დაჰპირება: 17-20 წელიწადში, ალბათ, უფრო მეტი დრო მექნებაო.

თამარ გომართელი.

პულკოვიჩური ახეკლოვი

გამოსაშვრება

სტალინი მოსკოვის სამხატვრო აკადემიურ თეატრში სპექტაკლს ესწრებოდა. დამთავრდა მეორე მოქმედება. სტანისლავსკი და თეატრის სხვა ხელმძღვანელები კრთომით შეჰყურებენ ბელადს. ხმის ამოღებას ვერავენ ახერხებს. დუმს სტალინიც. ბოლოს ერთ-ერთმა მაინც შეჰბედა:

— ამხანაგო სტალინ, როგორ მოგწონთ ჩვენი სპექტაკლი?

— მოსაწყენია...

ყველა შეუფოთდა, ამით კმაყოფილი სტალინი კი უმატებს:

— შესვენებებზე ყველანი იციანან.

რით ღავიფოთ

მსახიობმა მიხეილ გელოვანმა, რომელიც სტალინის როლს ასრულებდა; მოითხოვა, ჩაესახლებინათ სტალინის აგა-

რაჰზე, რიწის ტბაზე. როდესაც ამის თაობაზე სტალინს მოახსენეს, მან იკითხა:

— მაინც რატომ უნდა გელოვანს რიწაზე ცხოვრება?

— მას უნდა, რომ თქვენს ხასიათს ჩასწვდეს.

— მაშინ ტურუხანსკის გადასახლებიდან დაიწყოს, — უპასუხა სტალინმა.

პატარა უფავაკოვა

ოცდაათიან წლებში სტალინმა მოიწვია ოთხი უდიდესი კინემატოგრაფისტი და ჰკითხა, თუ რა სჭირდებათ მათ ნორმალური მუშაობისათვის: „ითხოვეთ, ნუ მოგერიდებათ, ვეცდები, დაგეხმაროთ“.

რომმა დაიჩვილა, რომ მთელი ოჯახი ერთ პატარა ოთახშია შეყუყუთი. ცოლი ავადმყოფობს, სჭირდება ბინა.

— კარგი, გექნებათ ბინა, — თქვა სტალინმა.

პულკოვიჩმა კი განუმარტა,

რომ მას მხოლოდ ქალაქგარეთ შეუძლია ნორმალური მუშაობა, ამიტომ ესაჭიროება აგარაკი.

— კარგი, გექნებათ აგარაკი, — დაჰპირდა სტალინი.

პირივემა თქვა, რომ მას აქვს აგარაკი, მაგრამ იქამდე ძნელი მისასვლელია. გზაში ძლიერ ილღება, რაც ხელს უშლის მუშაობაში. ამიტომ უნდა მანქანა.

ალექსანდროვმა გაიცინა და დასძინა:

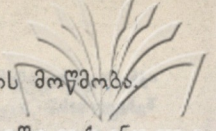
— მე ისეთი დიდი თხოვნა მაქვს, ვერც კი გამიბედავს მისი გამხელა.

— თქვით, თქვით, ნუ გერიდებათ, — გაამხნევა სტალინმა.

— ამხანაგო სტალინ, თავს ბედნიერად ჩავთვლიდი, რომ მიმელო თქვენი წიგნი „ლენინი-ზმის საკითხები“ თქვენივე ავტოგრაფით.

— კეთილი, მიიღებთ წიგნს ავტოგრაფით, უპასუხა სტალინმა.

ალექსანდროვმა მართლაც მიიღო ავტოგრაფიანი წიგნი... ბინის, მანქანისა და აგარაკის დამატებით.

ბოლო ხანს იმდენი და ისეთ-ისეთი ამბები მოვისმინე ერთ თხინვალელ მკითხველზე, რომ გადაწყვიტე პირადად შევხვედროდი. მართალია, მკოდნეთა გაფრთხილებისამებრ სოფელში დილაადრიან ავედი, რათა ერთ-ერთი პირველი შევსულიყავი მასთან. მაინც დამავიანდა: მკითხვის პატარა მისაღებში უკვე ათიოდე კაცი იტდიდა. უსიტყვოდ, მაგრამ აშკარა თანაგრძნობიანი გამომეტყველებით მიმიღეს, როგორც ეს ერთ ბელქვეშ ჩაჯარდნილ შეჭირვებულ ადამიანებს სჩვევიათ. რიგი დავიკავე და შევათვალეერე ჭრელი საზოგადოება, რომელიც ქალაქელებისა და სოფლელების ნაირასაკოვან ნარევს წარმოადგენდა. მათში სამი-ოთხი ისეთი ლამაზი ქალიშვილიც ერიო, რომ თვით ჰოლივუდშიც არ დაიწყებდნენ მასობრივი სცენებისათვის.

მკითხავთან შეხვედრისა და თავისი ბედ-იბლის პასუხის მოლოდინში ყველა ღრმა ფეჭრში წასულიყო და ისე გარინდებულებოდა, რომ დავიწყებოდათ, ანდა მკრეხელობად ჩაეთვალათ რომელიმე ყალბი ნიღაბის მორგება, როგორც ეს, მაგალითად, ექიმის, გამომძიებლის, ლექტორის, კემუბტი უფროსის თუ რომელიმე დიდი თანამდებობის პირთან აუღენციისას ხდება ხოლმე. ახლა სახეზე ყველას ისეთი პირველქმნილი, უმწიკვლო და ბუნებრივი გამომეტყველება ესახა, რომ თითოეული მათგანის გუნება-განწყობილება მსხვილ-მსხვილი ასოებით დაწერილი გოგებაშვილის „აი ია“-სავით იკითხებოდა (ვინ იცის, იქნებ ესეც ეხმარება მკითხავებს შეჭირვებულთა სატიკიარის გამოცნობაში!).

პატარა, მარმარის ფარდაგაფარებულ სარკმელთან მდგომნი ხანდახან ფეხის წვერებზე იწევდნენ და ცდილობდნენ, ცალი თვალი ჩაებარებინათ მკითხავის ოთახში, საიდანაც ქალის გაბმული შთაგონებანი, საამური ხმა მარდი ნაკადულებით დაუღალავად და შეუფერებლად იღვრებოდა.

ერთმა სამოციოდე წლის თუშურქუდინმა კუსპარა გლენკაცმა, რომლისთვისაც, ეტყობა, უცხო და აუტანელი იყო უქმად დგომა, ერთ თავის კბილა სოფელელ დედაკაცს შინაურულად გადაულაპარაკა:

— ეს ჯეილი გოგოები თავიანთი ყისმათის გასაგებად ამოვიდოდნენ... შენ რაღა გავჭირვებია?

ყველა დედაკაცს მიაჩერდა და სმენად გადაიქცა.

— ოცდაცამეტი წლის მძისწული, ცოლ-შვილის პატრონი, ორი თვის წინ კასპიდან თბილისში წამოვიდა და უგზო-უკვლოდ დაგვეკარგა.

— მერე? — იკითხა ვილაძამ.

— ჰოდა, მკვდარია თუ ცოცხალი, ეს გვაპოვინებს! — დედაკაცმა ეს სიტყვები ისე უბრალოდ და გამაოგნებელი თვითრწმენით წარმოსთქვა, რომ ერთმა ახალგაზრდა ბიჭმა, რომელიც იმ ლამაზ ქალიშვილებს ლაზათისთვის გამოჰყოლოდა და ზედვე ეტყობოდა, ეს ყველაფერი სისულელედ და ფართობა-თავშესაქცევად ეჩვენებოდა, უადვილოდ გაიღრიჭა.

— მერე, ამან რანაირად უნდა გაპოვინოთ?

ყველა შიშითა და გაკვირვებით შეაჩერდა ურწმუნოს.

— პირველი შემთხვევა კი არ არის, შვილო, — რწმენით მიუგო დედაკაცმა, —

წყნეთელი ბიჭიც ასე ყოფილიყო დაკარგული. პატრონები სადღა არ ეძებდნენ, მაგრამ ვერც ცოცხალი ენახათ, ვერც მკვდარი. მერე ამასთან მოუსწავლებიდა და ამასაც ეთქვა პასუხი: ტყუილად ნულა ეძებ — მკვდარია და შავ ზღვაზე, ამა და ამ ადგილას ქვეშაშია ჩამარბული. წავიდნენ და მართლა იპოვეს. მემრედა დადგინდა ყველაფერი: თურქე საყვარელთან ერთად წასულიყო ზღვაზე, მაგრამ იქ ჩხუბი მოსვლოდათ, იმ ქალობა-გასახუნებელს მოეკლა და ქვიშაში ჩაეფლო. მამა!

ცალკე საყვარლის სისასტიკემ, ცალკე მკითხავის გონებაშიღმურმა მისნობამ ყველას შიში მოჰგვარა და დაამუნჯა. ერთმა ბაჯაღანამ, ქვაბურქულიანმა ქალაქელმა ქალბატონმა კი ამრეზით გადახედა ლამაზ ქალიშვილებს — აი, რის ჩამდენი ხართ ეს თვალწარბმელებილი გოგონაკები, გაწყდა თქვენი სინსილაო!

ჭიშკარმა გაიხრიგინა და ეზოში ორი დაბნეული ქალი შემოვიდა.

— შენა, ძმაო? — ჰკითხა ძმისწულდაკარგულმა თუშურქულდინს.

— მე? ბალლი ჭყავს შაშინებული და ამბის გასაგებად ამოვედი — მოვგვაროთ თუ არა?

— მაგისთვის ეგ ადვილია — ვინც აქ მომასწავლა, იმათი ბავშვიც ამან გამოასალა, — დაამშვიდა ერთმა წვერულვაშაბურძენულმა კაცმა და ამოიხარა: — მე ვიკითხო თორემ!

— შენ რაღაზე გარჯილხარ?

— შარშან ოცი წლის ბიჭი მომიკლეს, მკვლელები კი ისევ გარეთ დადიან! საღ არ...

— პატრონები ფულს ჩააყრიდნენ! — მიაშველა ვილაძამ.

— მაშ არადა!.. — დაბეჭდა მოკლულის მამამ და „პრიმა“ ამოიღო, — ჰოდა, ერთი უნდა ვაკითხო, ბოლოს და ბოლოს, სამართალს ვიპოვნე თუ ვერა!

— ვაი ჩვენი ბრალი!..

კვლავ გაისმა ჩხაკუნი და ჭიშკარს ახალგაზრდა ცოლ-ქმარმა ისეთი გამომეტყველებით გადმოაბიჯა, თითქო სამძიმარზე მოსულანო.

რიგი ნელა მიიწევდა, ძმისწულდაკარგული კასპელი დედაკაცი რომ გამოვიდა, უმალ შემოეხვედნენ.

— რაო, რა გითხრა?

— ნუ დარღობთ, ცოცხალია და ორ თვეში დაგიბრუნდებათო.

— ნეტამც, აბა!

ჩემმა რიგმაც მოატანა და შევედი პატარა, დაბალჭერიან სუფთად დალაგებულ ოთახში, სადაც საწოლის, მომცრო მაგილის, ტუმბოსა და ორიოდ სკამის მეტი არაფერი იდგა.

მკითხავი იჯდა დაბალ სკამზე, ტანტსა და მაგიდას შორის, კედელთან. კედლებზე ეკიდა ნაქანდაკევი ჯვარცმა, ხატები და ქრისტეს, ღვთისმშობლისა და მოციქულთა სურათები.

მკითხავმა სალამზე თავდაკვრით მიპასუხა და თავის წინ დაბალ ტაბურეტზე დამსვა. ერთმანეთს მშვიდად შევაცქერდით და თვალი თვალში გავუყარეთ. ასე გავიდა რამდენიმე წამი.

დუმილი მკითხავმა დაარღვია:

— შენ ამ ხალხისაგან განსხვავებით შენი პირადი გასაჭირისათვის არა ხარ მოსული, ვილაძას გამოუგზავნიხარ დავალებით.

— მე ყურნალ „დროის“ რედაქცი-

დან გახლავარ. აი, პირადობის მოწმობა.

— მჯერა!

— რედაქციის ყურამდე მოაღწერეთ ჩვენი ზე მოთხოვნილება სასწაულენმა, და დავწყვიტეთ წერილი მოვამხდართ, კი... —

— მერე, დარწმუნებული ხარ, რომ შენი კალამი ასწევს ამას?

— არა, მაგრამ მკითხველს უბრალო ინფორმაციას მაინც მივავწვდით იმის შესახებ, რაც აქ მოვისმინე და რასაც, თუკი თანახმა იქნებით, თქვენ მეტყვიით.

— შენი საქმისა შენ იცი! რაკი რედაქციას გადაუწყვეტია, ალბათ, აქაც ღვთის ხელი ურევია! მე რით გემსახურო?

— თუკი დრო და სურვილი გექნებათ, კითხვებზე მიპასუხეთ.

— გისმენ!

— როგორ გახლით მკითხავი?

— მე მკითხავი არა ვარ, მე ვარ მეტყველი იხოლდა ახველდინა.

— კეთილი, როგორ გახლით ან რას ნიშნავს — მეტყველი?

— მეტყველი იმას ნიშნავს, რომ ღვთის ნებას ვასრულებ, ღვთის მიერ ამორჩეული მისივე იარაღი ვარ, ღვთის მეტყველი ვარ, ღმერთი ჩემი პირით ემეტყველება შეჭირვებულებს.

— გასაგებია!

— დავიბადე კასპის რაიონის სოფელ წინარხში. ერთი მორცხვი და უენო გოგო ვიყავი. ერთ ზაფხულს, ასე ცხრა-ათი წლისა თუ ვიქნებოდნი, დიდი გვალვები დაიჭირა. სოფლის დედაკაცებმა ლაზარეობაზე ჩამოვლა გადაწყვიტეს, მეც წამიყვანეს და ხელში თიხის ლაზარე დაშქრინეს. ლაზარეობის ადათ-წყესი ან ნახული გექნება ან მოსმენილ-წყაითხული.

პროცესის სოფლის ორლობებში დანდის და გოგობს: აღარ გვინდა გორმახი, ღმერთო, მოგვეც ტალახიო! ხოლო მაყურებლები პროცესიის მონაწილეებს წყალს ასხამენ. ანგელოზივით გოგო ვიყავი, ყველას მოვწონდი და ამიტომ ყველა ცდილობდა, სწორედ ჩემთვის შემოეწუწებინა წყალი. ასეთი გამოჩინება თან მაწიოთლებდა, თან ენით აუწყერულ სიამეს მგვრიდა. სულ გავილუმბე. ჩამოვლას რომ მოვრჩით, შინ გავიქეცი. ტანსაცმელი გამომიცვალეს და გამაშრეს. ლოგინში რომ ჩავწექი, ძილ-გამკრთალი ველოდი სასწაულს. და ისიც მოვიდა: მოულოდნელად ერთი იქეპიქუხა, გაიელვ-გამოიღლვა და მართლა წამოვიდა კოკური წვიმა! ვერ ავიწყრ, იმ წუთში რას განვიცდიდი, ვირწმუნე, ღმერთმა მართლა ისმინა ჩვენი ვედრება-მეტქი... ეს ამბავი იმიტომ არ გავიხსენე, თითქოს მას რაიმე კავშირი ჰქონდეს ჩემს მეტყველად გახდომასთან. ეს... თუმცა, ვინ იცის... შეიძლება... ვერ გეტყვი, არ ვიცი. ერთი სიტყვით, დრო მიდიოდა, მე კი ისევ ისეთივე მონაბული, უენო და სიტყვარღუნვი რამ ვიყავი. არც სწავლაში გამოვიჩიროდი. ისტორიის საგანი კი არ მიყვარდა: მეჯავრებოდა იმდენი თარიღები, ომები, სისხლისღვრები! მეექვსე კლასში ცალი ფეხი ისე დამისივდა, რომ შინ კულტივით ვიჭეპი და სამი წელი გამიცდა. საღ არ წამიყვანეს, მაგრამ ვერავინ გამკურნა. მწარე ტკივილებმა თავისთვე გამიარა და მეც განვავრძე სწავლა. თხუთმეტი წლისა გამათხოვეს. ქმარი ღვთისნიერი შემხვდა. სამი შვილი შეგვეძინა — ორი გოგო, ერთი ბიჭი. ოცდახუთი წლისა რომ გავხდი, საწყუთრო გამიმრულდა — ქმარი ავტოავარიაში დამელუბა. ამან მეტისმეტად იმოქ-

გაგონება

— და მაინც, ძირითადად რა ჯურის ხალხი მოდის?

— ყველანაირი! სასოწარკვეთილი, სველებური, დამცირებული, შეუჩინებელი, ავადმყოფი, ცხოვრების გზაჯაღი არეული, ნალალატევი, დაწინაურებაზე მეოცნებე, რწმენისმაძიებელი... განსაკუთრებით ახალგაზრდა გოგონები მეტანებიან და უნდა გითხრა, რომ ბევრ მათგანს ვუმკურნალე და დავუბრუნე მზერა.

— ამ შემთხვევაში რა მეთოდს მიმართავთ: წამალს, ოპერაციას თუ შელოცვას?

— არც ერთს! — თქვა მეტყველმა და თითები თვალეზე მოისვა. — მე ამ თვალეზე არ მოგახსენებ! ესენი ისეთი გამჭრიახი აქვთ, რომ ნამჯაში თუნდა ნემსს გიპოვნიან, მაგრამ ეს რა ბედენაა: კაცს შეიძლება ქორის თვალეები ესხას, მაგრამ მაინც ბრმა იყოს, ანდა ორივე თვალი დაშრეტილი ჰქონდეს, მაგრამ ყველაფერს ხედავდეს და გულთმისანი იყოს! მე გელაპარაკები გულის თვალეებზე, რადგან ადამიანი ცხოვრებაში გულის თვალეების ხედვა-კარნახით მოქმედებს. ეს თვალეები კი ახალგაზრდობის უმრავლესობას დაბრმავებული აქვს.

— რამ დაუბრმავათ?

— ურწმუნობამ, შურმა, სიხარბემ, გაუმაძღრობამ, წამხედურობამ, ჯიბრიანობამ... ამ ათიოდე წლის წინათ ერთმა გაკაპასებულმა დედაკაცმა თავისი გოგო მომგვარა: მეშვიდე წელიწადია აბარებს სამედიცინოზე, მაგრამ ვერ მოწყობილა და ერთი მიმეტყველე, რა გველისო. მეც მოვასხენე უფლის ნება: ტყუილად ნუ ეწვავლებით, ეს გოგო იქ ჩამბარებელი არ არის და სხვა გზა ეძებეთ-მეთქი. ვერა ყოფილხარ კარგი მეტყველიო, ამიხირდა უბირი დედაკაცი. მაშ, მეზობლის გოგომ როგორ ჩააბარა: ორივენი ერთ კლასში და ერთნიანიად სწავლობდნენ, დედამისიც უბრალო მევენახეა, მეც მევენახე ვარ, რაღაშია სხვაობა, ის ჩემზე მეტი რით არისო! ელაპარაკე ახლა! გაგონილა ასეთი წამხედურობა და ჯიბრიანობა?! აბა, რა გამოვავ, რომ რაკი გორელი მეწაღე ბესო ჯულაშვილის ბიჭი ამხელა ქვეყნის მეთაური გახდა, ახლა ყველა მეჩემის შვილმა აიხიროს — მეც სტალინი უნდა გავხდეთო. სად წავა, რა გამოვავ აქედან და რას მიღწევს?! დმერთმა რა ბედ-იღბალი, ყისმათი და დანიშნულება დაგვანათლა, იმით უნდა დავკმაყოფილდე! ჰოდა, წამხედურობას აყოლილ გასათხოვარ გოგონებს ცოლქმრულნი ღირსებისა და სიამტკბილობის მაგიერ სიმღიღრუზე, კარგ სახლ-კარზე, ოქრო-ვერცხლზე, მანქანაზე, ფულეებსა და ძვირფას ჩაცმა-დასურვაზე აკვიატებული ოცნება უბრმავეებს გულის თვალეებს და დაბნეულები იმას დაეძებენ, რაც ხელში უჭირავთ!!!

სარკმელში უფრო და უფრო ხშირად მოჩანს მავედრებელი სახეები: დროა, მოვრჩე მეტყველთან საუბარს.

— წინააღმდეგი ხომ არ იქნებით, ვინმეს რომ შევეუთანხმდე და მეც დავესწრო თქვენს საუბარს? — ვკითხვ ბოლოს.

— არა, რატომ უნდა ვიყო წინააღმდეგი.

გარეთ რომ გამოვედი, ვის აღარ ვთხოვე, მეც შევეყოლოდი, მაგრამ ყველასაგან უარი მივიღე. რას იზამ: ყველა შეჭირვებულს სურს, თავისი ჭირ-ვარამი მესამე პირის დაუსწრებლად გაანდოს მეტყველს.

მელა ჩემზე და დავსნეულდი. მთელი წელიწადი მატარეს ექიმებთან, მაგრამ ვერაფერს შემატყო, რა მქონდა დასნეულებული: გული, გონება, სული, ზორცი თუ ძვალი. სულ გავშტერდი და გავითიშე, ჭერ ისედაც რა ვიყავი და უარესი მოკრძალებული და უენო გავხდი. ასე გავიდა წელიწადი. ქმრის სიკვდილის ზუსტად წლისთავზე კი დამაძინა.

— ვინ?

— უზეშთაესმა!!! ახლაც მახსოვს: ძილში მკვდრები და ანგელოზები გარს მებვეოდნენ, სანთლებს მინთებდნენ და მამზადებდნენ. ერთი კვირა თურმე ფეხგაუძირველად მეძინა. კვირისთავზე კი ანგელოზებმა წამწამები შემირხიეს და გამალვიძეს. გამომეღვიძა და ვიგოქენი: ჩვენებაში ვარ ჩავარდნილი, უზეშთაესმა შეჭირვებულთა მესაიდუმლედ განმაწესა და მეტყველება ენაზე მაღვას! ირწმუნე ჩემი ნათქვამი?

— სიმართლე გითხრაო, ვერა!

— არც არის გასაკვირი, ვინაიდან ზოგი რამე რომ ირწმუნო, ჭერ უნდა დაინახო, ზოგი კი პირიქით: ჭერ უნდა ირწმუნო და მხოლოდ მერე დაინახავ!!!

— წელან გარეთ მოვისმინე საყვარლისაგან მოკლული წყნეთელი კაცის ამბავი. ეს მართალია?

— დიახ!

— როგორ გაიგეთ, სად იყო დამარხული?

— თვითონ მკვდრის სული გამომეცხადა და მითხრა.

— მსგავს შემთხვევებში ყოველთვის მკვდრის სულები გაკარნახობენ პასუხს?

— ხან მკვდრები, ხან უზეშთაესი, ხან ანგელოზები... ზუსტად ვერ გეტყვი. აქ მოჭრილი პასუხების მოცემა შეუძლებელია, ვინაიდან ხილვა-ჩვენებებთან გვაქვს

საქმე და ამის ჭერ გააზრება, მერე კიდევ ზუსტი გადმოცემა კაცს არ ეგების. აბა, რა გითხრა, როგორ ავიხსნა? კალმის კაცი ხარ და მაგალითსაც მაინდან გეტყვი: პოეტმა მშვენიერი ლექსი დაწერა, მაგრამ როგორ, საიდან, ვისი კარნახით? ოც საუკუნეზე მეტი ხნის განმავლობაში მილიონობით ქართველს ყოველდღე ენა-პირზე ება სიტყვები: შეყრა, ფირუზი, ჩემი, მხარი, ცა, მკურნალი, ზურმუხტი, დაბრუნება, ხმელეთი, სამშობლო. მერე? მერე არაფერი! მაგრამ, მოვიდა სულმნათი აკაკი, ოქროს მარცვლებივით გაბნეული ეს სიტყვები წამოკრიფა, მოეფერა, კრიალოსანივით ააწყო და ნაკადულივით ჩამოარაკაჯა: ცა-ფირუზ, ხმელეთ-ზურმუხტო, ჩემო სამშობლო მხარეო, სნეული დავბრუნებულვარ, მკურნალად შემეყარეო! ჰოდა, დავდგეთ ახლა და ვიდაოთ: რაღა აკაკიმ დაწერა, რატო სხვამ ვერაფერს დაწერა, ან თვით აკაკიმ როგორ დაწერა? იმიტომ დაწერა, გენაცვალე, რომ ხილვებში ჩავარდა და უზეშთაესის ნება იყო.

სარკმელში ერთიმეორეს სცვლიან შეშინებული სახეები: ჩემამდე მხოლოდ მეტყველის ნარნარა ხმა ესმოდათ, ახლა კი რაღაც დიალოგი მიმდინარეობს. რა ხდება? ემანდ მასპინძელი არ გააღიზიანონ და ყველანი ცივი უარით არ გავვისტუმროს!

— ყოფილა შემთხვევა, რომ შეჭირვებული უპასუხოდ გაგეშვათ?

— როგორ არა, მაგრამ იშვიათად.

— როდის, რა შემთხვევაში?

— როცა უზეშთაესი არაფერს მკარნახობს, ანდა ადამიანს იმდენი და ისეთი ცოდვები აწევს, რომ იგი მიტევებას არ იმეტებს.

— აღწერას თუ აწარმოებთ ვინ, როდის, რისთვის მოვიდა და რა უპასუხეთ?

— არა, მე ევ რაში მჭირდება?!

მუსიკოსი

ბმული ევენები არ ელარუნებენ ტყვეობაში მხოლოდ წყალი ხმაურობს, სწორედ ამიტომ მოისმის მისი ხმა უფრო მეტად ვიდრე დღისით. ისე ელერს, თითქოს ყოველივე აზრიანი და უაზრო მდინარის სიღრმეში დაბუდებულაო. პირველად გვეონება, რომ შეგნით, დიდ ქვებში, ვილაც ჩამჯდარა და პურს ფქვესო, ხან კი ისეთი ხმა ისმის, თითქოს ქეიფობენ და თასებს ერთმანეთს უჭახუნებენ და ხანდახან ისეთი ჩურჩულია, თითქოს ტაძრიდან მრევლი გამოსულა და იქვე, შესასველეთან ლაპარაკი გაუბიათო.

რაც უფრო დიდხანს დგის მუსიკოსი და ჩანჩქერს უსმენს, მით უფრო და უფრო მოსწონს მისი სიმღერა.

„დარწმუნებული ვარ, ნამდვილად ფლობ თავს“, მიმართავს ჩანჩქერს. „ალბათ შენიშნავდი, რომ მთელი ფერმლანდის საუკეთესო მუსიკოსი ახლა აქ დგას და გისმენს“.

ამის ფიქრშია და ეჩვენება, რომ სიღრმიდან ლითონივით წკრიალა ბგერები ისმის. თითქოს ვილაც სიმს ამოწმებს და სინჯავსო.

„უყურე, თვითონ წყლის კაცი მოსულა. მე მესმის, როგორ უკრავს ის ვიოლინოზე“, ამბობს ლარს ლარსონი და ეციუნება.

„კი მაგრამ, მე ხომ მთელი ღამე აქ არ ვიდგები. როდის დაიწყებ“, მაშინვე ჩასახა წყალს.

„წავალ, მაგრამ შეგებრდები, რომ მეორე ხილთან დაგელოდები და მოგისმენ, თუკი გამეჩიბრები“.

გზას აგრძელებს და ვიდრე მდინარე ტყეში მიიკლავება, ის თავის მშობლიურ ადგილებზე ფიქრობს.

„ნეტავ გამაგებინა, რა ხდება ჩვენს ეზოსთან ჩამომდინარე ნაკადულთან. სიამოვნებით ვნახავდი კიდევ ერთხელ. ერთხელ კიდევ მივიღოდი და ვნახავდი მამის გარდაცვალების შემდეგ სიღარიბესა და გაჭირვებაში ჩავარდნილ დედას. მე კი იმდენი საქმე მაქვს, თითქმის ვერ ვახეჩებ იქ წასვლას. ისე დაკავებული ვარ, რომ ვიოლინოზე დაკვრის გარდა, დროს ვერაფერს ვუთმობ. კვირაში ერთი საღამოც არ მცალია“.

მალე ისევ მდინარეს მიადგება და მაშინვე სხვა ფიქრები შეიპყრობს. აქ მდინარე კი არ მიჰქუხს, არამედ მღორედ მიედინება. ჩაშავებული მდინარე ღამეულ რუხ ტყეში პრიალებს და იქით-აქით თოვლივით თეთრად ქაფდება.

როცა მუსიკოსი ხილზე გადის და ხანგამოშვებით მდინარის ბუტბუტის გარდა სხვა ხმა არ ესმის, ისევ იცინის.

„მე კი მეგონა, წყლის კაცი ვერ მოისვენებდა, დათქმულ ადგილზე რომ არ მოსულიყო“, იძახის. „კაცმა რომ თქვას, ხშირად მსმენია, ნიჭიერი მუსიკოსიაო, მაგრამ ის ბევრს ვერაფერს მიღწევს, თუ წყალში ჩაჩუმიდება და ახალს არაფერს მოისმენს. ახლა იცის, რომ აქ ისეთი ვილაც დგას, ვისაც მასზე უკეთ გავებება ეს საქმე და ამიტომ მოსმენა არ ნებავს“.

ასეთ ფიქრებში გართულა და მდინარე კვლავ თვალთავან ეკარგება.

ტყის იმ ნაწილში შედის, სადაც მუდამ შემაშფოთებლად და შემზარავად მიჩნდა ხეტიალი. მიწა ნატენი ქვით დაფარულა.

ულერუდელი მუსიკოსი ლარს ლარსონი თავისი ცხოვრების ბოლო წლებში მეტად უწყინარ და მოკრძალებულ ადამიანად ითვლებოდა. მასზე სხვა აზრს ვერ გავიგონებდით. მაგრამ სიყმაწვილეში თურმე ისეთი გულფიცხი და მკვეხარა იყო, რომ ყველა თავს არიდებდა. ამბობენ, ერთ ღამეში გამოიცივალაო. ვნახოთ, როგორ მოხდა ეს.

...გვიან ღამით ილიაში ვიოლინოამოდებული ლარს ლარსონი გზას მიუყვება. ერთობ ხალისითა და სიხარულითაა აღვსილი, რადგან დღესასწაულიდან ბრუნდება, სადაც მისმა ვიოლინომ დიდხან-პატარიანად ყველა ააციკვია.

მიდის და სწორედ იმაზე ფიქრობს, ვიდრე ეს ხეში სიმებს ეხება, აბა გულგრილი ვინ დამრჩებაო. ოთახში ყველა ისეთი გატაცებით ცეკვავდა, რომ ერთი-ორჯერ მოეჩვენა, თითქოს სკამები და მაგიდები მათთან ერთად ტრიალებდნენ.

„მე ნამდვილად მგონია, ამ მხარეში ჩემნაირი მუსიკოსი ჩერ არ ჰყოლიათ“, თავისთვის ფიქრობს. „მართლაც, რამდენი ტანჯვა გამოვიარე, ვიდრე ამას მივალწვედი“. აგრძელებს ფიქრს. „ხუმრობა საქმეა განა, ბავშვობაში მშობლები რომ მიბრძახებდნენ, ცხვარ-ძროხა მწყემსეო და და მე კი ყველაფერი მაიწყდებოდა, ვიჯექი და მარტო ჩემს ვიოლინოზე ვუკრავდი. დიახ, ერთხელაც არ მღირსებია ნამდვილი ვიოლინო. დასაკრავად არაფერი მქონდა ერთი ძველი ყუთის გარდა, ზედ რომ სიმები გადავჭიმე. დღისით, როცა ტყეში მარტო დავდიოდი, თავს მშვენივრად ვგრძნობდი, მაგრამ ყველაფერი ჩამშხამდებოდა ხოლმე, საღამო ხანს შინ მისული, გზააბნეულ ნახირს რომ დავინახავდი. რამდენჯერ მსმენია მშობლებისაგან, უქნარა ხარ და შენგან არასოდეს არაფერი გამოვალ“.

ტყეში, იმ ადგილას, სადაც მუსიკოსი მისეირნობს, პატარა მდინარე მირაკრავებს. მიწა ქვიანია და ბორცვიანი და წყალს გზის გაკლევვა უჭირს. იქით-აქით იკლავება და დღმართზე ეშვება. გზა კი, რომელსაც მუსიკოსი დასდგომია, სწორად მიიმართება. ისევ და ისევ დაკლავნილ მდინარესთან მიდის და კვლავ პატარა ხი-

ლზე გადადის. ამიტომ მუსიკოსს ზედიზედ რამდენჯერმე უწევს მდინარის გადაკრა. ეს კიდევ ახარებს მას. ასე ჰგონია, ტყეში მეგობრები შევიძინეო.

ის ზაფხულის ნათელი ღამით მოგზაურობს. მზე ჯერ არ ამოსულა, თუმცა ვერც იმას იფიქრებს კაცი, შორს არისო. რადგან ყველაფერი განათებულია, მაგრამ მთლად დღესავით მაინც არ არის.

ყველაფერს სხვა ფერი დასდებია. ცა თეთრად შეფერილა, ხეები და მწვანეზე ამოსული მაღალი ბალახი ნაცრისფრად კაშკაშებს, ყოველივე მკაფიოდ მოსჩანს და როცა ლარს ლარსონი მრავალ ბოვირთავან ერთ-ერთთან ჩერდება და მდინარეში იყურება.

„უკაცრიელ ადგილზე ასეთი მდინარის შემყურეს ჩემი ცხოვრება მაგონდება“, ფიქრს ეძლევა მუსიკოსი. „მეც მდინარესავით ჩიუტად მიუყვები გზას. გვერდს ვუვლი ყველაფერს, რაც გზაში მგდება. მამა იყო და სალი კლდესავით გადაძელობა წინ, დედას ჩემი დაწყნარება უნდოდა და ხავსიან ბორცვებს შორის ლოცვას მასწავლიდა. მაგრამ მე მათ გავეჭეცი და მარტო შევდგი ფეხი სამყაროში.“

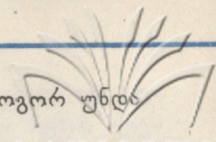
ჰაჰა, ჰოჰო, ალბათ დამჯდარა დედაჩემი სახლში და მომტირის. ეს რას მიშველის! ჯობდა მიმხვდარიყო, რომ ჩემგან რაღაც გამოვიდოდა და წინააღმდეგობა არ გაეწია“.

აფორიაქდება. ბუჩქს ფოთლებს სწყვეტს და მდინარეში ყრის.

„ასე დავაგდე ყოველივე“, ამბობს, როცა წყალწალებულ ფოთლებს თვალს აყოლებს.

„როგორ მინდა ვიცოდე, გაიგო თუ არა დედაჩემმა, რომ მთელ ფერმლანდში საუკეთესო მუსიკოსი ვავხდი“, ფიქრობს და გზას მიუყვება.

წინ მხნე ნაბიჯებით მიიწევს, ვიდრე ბოვირს არ მიადგება. აქ ჩერდება და წყალში იცქირება. ამ ადგილას ჩამოქანებული ნაკადი ქაფდება და შემზარავად ხმაურობს. ღამით სულ სხვა ხმები ისმის, ვიდრე დღისით. და როცა მუსიკოსი ჩერდება და მიაყურადებს, განცვიფრდება. არც ჩიტების ვალობა ტყეში, არც წიწვების შრიალი, ჩამოჩუმი არ ისმის. ეტლები არ მიჭრიალებენ გზაზე. ძროხებზე შე-

დახვეული ნაძვის ხის ფესვები ერთმანეთში ჩაკლავილა. თუკი ტყეში რაიმე მომადლოებელი და საშიშია, კაცი იფიქრებს, რომ ეს სწორედ აქ დაფარულაო.

როცა მუსიკოსი ქვებიან ადგილზე მი-
აბიჯებს, შიში აიტანს და ფიქრობს, რაიმე
სულელური არ გამოივიდეს, წყლის კა-
ციის წინაშეო.

ეჩვენება, რომ ნაძვის ხის დიდი ფესვები იგრინებიან და ეშუქებიან.

ლარს ლარსონი გრძნობს, გული შიშისაგან როგორ ეკუმშება, ისეთი დიდი ტვირთი აწევს გულზე, ძლივსა სუნთქავს და ხელები ეყინება. შუა გზაზე ჩერდება და ცდილობს, გონს მოვიდეს.

„არავითარი წყლის კაცი, არავინაც არ არის ნაკალღოში“, ამბობს. „ეს ხომ ცრურწმენაა, ეს ხომ ბავშვების ზოპარია. ამიტომ არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს იმას, რაც მე მასზე ვთქვი და არც იმას, რაც არ მითქვამს“.

ასე მიბუტბუტებს და ტყეში აქეთ-იქით იცქირება, თითქოს ძალის მოკრება უნდა, რომ თავი ისე დაიჭიროს, როგორც ბოლოს მოიფიქრა. დღე რომ იყოს, მაშინ თითოეული ფოთოლი იციმციმებდა და ტყეში საშიშროებაც გაქრებოდა, მაგრამ ახლა, ღამით, ხეები გარინდებულან და მღუმარებით მოცულნი ისე დგანან, თითქოს შემზარავ საიდუმლოებას მალავენო.

ლარს ლარსონს თანდათან შიში ერევა. რაც მას ყველაზე მეტად აფრთხობს, ეს ისაა, რომ მდინარეზე კიდევ ერთხელ უნდა გადავიდეს, ვიდრე ის და გზა ერთმანეთს არ დასცილდებიან და სხვადასხვა მხარეს არ წარემართებიან. მან არ იცის, რას ჩაიდენს წყლის კაცი, როცა ხიდზე უკანასკნელად გაივლის. იქნებ დიდი, შავი ხელი ამოყოს წყლიდან და ძირს ჩაიტაცოს.

ისე ეძალდება შიში, რომ სერიოზულად გადაწყვეტს უკან დაბრუნებას, მაგრამ მდინარეზე ხომ მაინც შეხედდება? გზიდან რომ გადაუხვიოს და ტყის სიღრმეში შევიდეს, მაინც სადმე გადაეყრება, რადგან მდინარე აქ უხვევს და იკლავება.

ისეთ შიშს გრძნობს, არ იცის, რა გზას დაადგეს. მდინარემ დაიპყრო და ისე ჩაიჭირა, თავს ვეღარ აღწევს.

და მირბის რაც ძალი და ღონე აქვს, რადგან რაღაცა მოიფიქრა: „სწორედ აქ იშლება მდინარე ფართოდ და ტყეში იჭრება, წყლის კაცს შემხვედრ ხიდადღე უფრო დიდი გზა აქვს გასავლელი, ვიდრე მე. იქნებ გავუსწრო, ვიდრე ის თავის მიზანს მიაღწევდეს“.

და მირბის და მირბის.

და ბოლოს უკანასკნელ ხიდს წაადგას. სწორედ აქ, მდინარის მეორე მხარეს, მოსჩანს ძველი წისქვილი, რომელიც ვინ იცის, რამდენი წელია, რაც მიუტოვებიათ. ზემოთ უმოძრაოდ ჰკიდია დიდი წისქვილის ბორბალი, წყალსარინი დამშრალა და ხავსით დაფარულა წყლის ღარები. ცარიელ სახურავს ძირტკბილა და ლიქენი მოსდებია.

„ყველაფერი წინანდელივით რომ იყოს და აქ ხალხი ტრიალებდეს“, ფიქრობს მუსიკოსი, „მაშინ ყოველგვარ საშიშროებას ავერიდებოდი“.

მაგრამ მშვიდდება, კაცის ხელით ნაგებ სახლს რომ ხედავს და, როცა მდინარეს გადალახავს, თითქმის აღარაფრის ეშინია. არც რაიმე ხიფათი ხვდება. აღარც წყლის კაცი აეინდება. მუსიკოსს თავისი თავისა

უევირს, რომ სრულიად უმიზეზოდ დაამძიმა ასეთმა შიშმა.

ძალზე უხარია და თავს უშიშრად გრძნობს. ალტაცებაში მოდის, როცა წისქვილის კარი იღება და ყმაწვილი ქალი მის შესახვედრად მოემართება.

ჩვეულებრივ გლეხის გოგოს ჰგავს, თავზე ბამბის მოსახვევი მოუკრავს, მოკლე ქვედა კაბა და ფართო კორსაყი აცვია, მაგრამ ფენშიშველია.

მუსიკოსს უახლოვდება და პირდაპირ ეუბნება:

„თუ დაუკრავ, ვიცეკვებ“.

„როგორ არა“, ამბობს მუსიკოსი, შიში დაუთრგუნავს და კარგ გუნებაზეა. „მეც ასე მწაღია, ჯერ უარი არ მითქვამს ლამაზი გოგონასათვის, რომელსაც ცეკვა მოუნდომებია“.

ის ჭებირის გვერდით, წისქვილის ქვაზე ჯდება, ვიოლინო ნიკაბთან მიაქვს და იწყებს დაკვრას.

გოგონა რამდენიმე ნაბიჯს გადადგამს საცეკვაოდ, მაგრამ მერე ჩერდება და ამბობს:

„ეს რანაირი პოლკაა? რასაც ახლა უკრავ, აღმაფრენა აკლია“.

მუსიკოსი სხვა მელიოდიას იწყებს, ცდილობს, შთაგონებით დაუკრას, გოგონა კი უწინდელივით უხალისოდ გაჩერებულია.

„ასეთ გაჭიანურებულ პოლკაზე მე ვერ ვიცეკვებ“, მიუგებს.

და ლარს ლარსონი უკრავს ველურ მელიოდიას, რაც მან იცის.

„არც ეს მოგწონს?“ ეკითხება. „მაშინ ისეთ მუსიკოსს დაუძახე, რომელიც ჩემზე უკეთ შეასრულებს“.

როგორც კი ამას ამბობს, გრძნობს, რომ ვიღაცის ხელი მხარზე ეხება და იდაყვს უჭერს. ხეში მოძრაობას იწყებს. ტაქტს ცეცხლოვანება ემატება.

ისეთი მუსიკა იღვრება ვიოლინოდან, რომლის მსგავსიც მას არასოდეს მოუსმენია. ის ისეთი სწრაფი ტაქტით სრულდება, რომ ეჩვენება, მბრუნავი ბორბალიც ვერ დაეწევაო.

„აი, ნამდვილი პოლკა“, ამბობს გოგონა და იწყებს ტრიალს. მაგრამ მუსიკოსი არ ჩერდება. მას მელიოდია ბოჭავს. უკეთესად რომ მოისმინოს, თვლებს ხუჭავს.

ცოტა ხნის შემდეგ, როცა მუსიკა კვლავ აღწევდება, გოგონა გაუჩინარდება, მაგრამ ის მასზე როდი ფიქრობს. უკრავს და უკრავს, რადგან ჯერ აქამდე არ მოუსმენია ასეთი სავიოლინო მუსიკა.

„მაგრამ როცა იქნება, ხომ გავჩერდები“, გაიფიქრებს ბოლოს და ხემის ჩამოღება სურს.

მაგრამ ხეში მოძრაობს, ის ვერ ჩერდება, სიმებზე დასრიალებს და ხელი და მხარი დაუპყრია, და ხელი, ვიოლინოს ყელი რომ უჭირავს და სიმებს ჰიმავს, ისიც ვერ აღწევს თავს ამ ჯაღოს.

ცივი ოფლი ჩამოსდის შუბლზე და მართლა შიში მოიცავს.

„როგორ დამთავრდება? დილაღე უნდა ვიჯდე და ვუკრა?“ სასოწარკვეთილი კითხულობს.

ხემს თავი აუწყვეტია და ჯადოსნურ მელიოდიებს აფრქვევს. იმდენად ახალი და მშვენიერია ეს მუსიკა, რომ საწყალი მუსიკოსი იმაზე ფიქრობს, თუ რაოდენ მცირედ ფასობს მისი ხელოვნება. და ეს აზრი დალოლობობაზე მეტად ტანჯავს.

„ვინც ჩემს ვიოლინოზე დაუკრავს, ის ჩაწვდება ხელოვნებას, მაგრამ მე მთელი ჩემი ცხოვრება მიჭირდა და ვყალთაბან-

დობდი. ახალა ვსწავლობ, როგორ უნდა ეღერდეს მუსიკა“.

რამდენიმე წუთით მუსიკა მას ჩრქვენი ყვევებს, რომ თავის უიღბლობას ავიწყებდნენ მერე მხარი ეღლება და ტკივილი ეწყება. და ხელახლა წარეკვეთება სასო.

„ეს ვიოლინო უნდა მეჭიროს სიკვდილის პირამდე და ასე ვუკრავდე. მივხვდი, წყლის კაცი აღრე ჩემით უქმყოფილო იყო“.

განუწყვეტლივ უკრავს და დასტირის თავის თავს.

„ჯობდა დედასთან დავრჩენილიყავი იქ, პატარა ქონში, რა არის საერთოდ დიდება, თუკი მას დასასრული აქვს?“

ზის და უკრავს. თენდება, მზე ამოდის და ჩიტები ჰიკიკებენ მის ირგვლივ. ის კი უკრავს, არ ჩერდება.

რადგან კვირადღე თენდება, ამიტომ სრულიად მარტო ზის ძველ წისქვილთან. კაციშვილი არ ჰაჭანებს ტყეში. ყველა ეკლესიისაკენ ეშურება ქვემოთ, ბარში და იმ სოფლებისაკენ, შარავზაზე რომ ჩარიგებულან.

შუადღე მოდის. მზე იწვერება. ჩიტები დუმან, მაგრამ ფიჭვების გრძელი წიწვები იწყებენ შრიალს.

ლარს ლარსონი ზაფხულის დღის პაპანაქებაამაც ვერ მოქანცა. ის უკრავს და უკრავს: ბოლოს ღამდება, მზე ჩადის, მაგრამ ხეში მოსვენებას არ ცდილობს, მხარიც ისევ მოძრაობს.

„ახლა კი მოვიდა ჩემი აღსასრული“, ამბობს, „ნამდვილად სულწასულობის გამო ვისჯები“.

შუალამისას მგზავრი გამოდის ტყიდან. ეს მოხუცი საბრალო დედილოა, მოხრილი მხრებითა და ჭალარა თმით, მისი სახე ტანჯვას დაუდალავს.

„რა საოცარია“, ფიქრობს მუსიკოსი. „ასე მგონია, ამ მოხუცს ვიცნობ. იქნებ დედაჩემია? ალბათ ასე დაბერდა და გაჭალარავდა“.

„დედა, დედა, არ წახვიდე ჩემგან“, ყვირის ლარს ლარსონი.

„მე დიდი მუსიკოსი კი არა, ერთი საბრალო, უბადრუკი ვინმე ვარ. მოდი აქ, რომ გელაპარაკო“.

და დედა ახლოს მიდის და ხედავს, როგორ ზის მისი შვილი და უკრავს. სახეზე მკვდრისფერი ადევს, თმიდან ოფლი წურწურით ჩამოსდის, და ნუნებიდან სისხლი მოღვენთავს.

„დედა, ქედმაღლობის გამო უბედურებაში ჩავვარდი. სიკვდილის პირას მივედი და ვუკრავ, მაგრამ მანამდე მითხარი, მომიტევე, მოხუცებულობაში მარტოდ და უმწეოდ რომ დაგტოვე?“

დედას უსაზღვროდ შეებრალო თავისი შვილი და გაუნელდა წყენა და რისხვა. „ცხადია, გაპატიებ“, ეუბნება. დედა გრძნობს, შვილს როგორ ეშინია და რადგანაც სურს, დაარწმუნოს, რომ ნამდვილად შეუნდო, ღვთის სახელს ასხენებს:

„შეგინდობ უფლის, მაცხოვრის წყალობით“.

როგორც კი ამას ამბობს, ხეში ქვავედება, ვიოლინო მიწაზე ეცემა. გადარჩენილი და სიცოცხლედარბუნებული მუსიკოსი დგება, რადგან ჯადო გამოხსნილია, რადგან მოხუცმა დედამ მისადმი ასეთი თანაგრძობა გამოხატა და სახელი ღვთისა ასხენა.

გაგრანულიან თარგმანა
ზაირია მსოვრეაღა.

ქუთაისი პანორამა

იმ წელიწადს თბილისში უეცრად ჩამოცხა. ივნისის მეორე ნახევარში მზე უკვე მომაბეზრებლად აცხუნებდა. ქუჩებში ხალხი თანდათან შეთხელდა. ვისაც შესაძლებლობა ჰქონდა, ქალაქის ხეატს განერიდა. გიორგი ლეონიძემაც წყნეთს მიაშურა, თავის აგარაკზე დაბინავდა. იშვიათად გამოჩნდებოდა ხოლმე ლიტერატურის ინსტიტუტში, რომლის დირექტორიც იყო.

ერთ დილით, სამსახურში რომ მივედი, ინსტიტუტის თანამშრომელმა ვალოდია აზარაშვილმა მომახარა: გოგლამ დამავალა, ჩვენს ბიჭებს უთხარი, ერთი კარგი ბატკანი მყავს, თქვენ გელოდებით, ამოდიოთ. ერთ საათსაც არ გაველო და უკვე წყნეთში ვიყავით; დავით გოგოჭური, ქიცა ხერხეულიძე, ვალოდია აზარაშვილი და მე. ბაღში ჩავისეირნეთ. ახლაც ჩამოვალთ, ვალოდია გოგლამ აივნიდან და ოთახის ღია კარისკენ გააბიჯა. გზის პირას, ტყემლის ჩრდილში, თეთ-

რი, ლამაზი ბატკანი იწვა, თავი წინა ფეხებზე დაედო და მოსაწყლებული თვლებით იყურებოდა. ახალი გაკრეჭილი იყო. კვერცხივით მრგვალი ჩანდა, თეძოები ასკდებოდა სიმსუქნით.

— ვაჰ, რა მწვადები გველოდება! — ჩაიციხა ქიცამ და ბატკანს კისერზე ხელი მოუთათუნა.

— ვინ დაკლავს ახლა ამას? — ვთქვი დანანებით.

— ბატკნის დაკვლას რა უნდა! — ნიჩბისოდენა ხელი გაშალა დავითმა, — სამ წუთში ჩამოვქერქავ!

აივანზე გოგლა გამოჩნდა, ერთი გადმოგვხედა, მერმე კიბე მსუბუქი ნაბიჯით ჩამოათავა და რომ მოგვიანლოვდა, თავი გადაიქნია:

— ამ ბატკნის საქმე ვერაა კარგად. გუშინ სულ ბლოდა და იყო ერთ ამბავში. დღეს კი ხმას აღარ იღებს. ვეტექიმის მოსაყვანად მანქანა გავგზავნე. მოვა და გარკვევს, რა სჭირს!..

— არაფერიც არ სჭირს, ბატონო გიორგი, მშვენივრადაა, — უთხრა დავითმა და ბატკანს ხელი წამოჰკრა. იგი ცქვიტად წამოხტა და ისე ღონივრად გაიწია, კინაღამ საბელი გაწყვიტა.

— ამას ახლა ვეტექიმი კი არა, შამფურზე ასხმა და ნაკვერჩხლებზე შებრაწვა უნდა, — თქვა ქიცამ.

— არა, ძმავ, ვეტექიმი სანამ არ შეამოწმებს, ამის ხორცს მე პირს ვერ დავა-

თენგიზ გიორგაძე

დები პოლგარები

ქალაქის სამყარო დიდად გაოცდა, როცა შარშან სალონიკში (საბერძნეთი) ქალთა XIV საკადრაკო ოლიმპიადა უნგრეთის გუნდმა მოიგო. ეს იყო დიდი სენსაცია, რადგან ამ ოლიმპიადის შემოღების დღიდან (1958 წ.) ჩემპიონები მუდამ საბჭოთა მოკადრაკეები იყვნენ. ახლა კი საბჭოთა გუნდი, რომელსაც თვით მსოფლიო ჩემპიონი მაია ჩიბურდანიძე თავკაცობდა, მხოლოდ მეორე ადგილზე გავიდა. თანაც, პირად შეხვედრაში უნგრელებმა სძლიეს ჩვენს ნაკრებს (2:1).

ყოველივე ეს ბუდაპეშტელმა დებმა უშუა, იუდით და სოფი პოლგარებმა მოახდინეს. ფართო საზოგადოებრიობა მხოლოდ ახლა გაეცნო ამ „სამაიას“, სპეციალისტები კი ადრეც ვიცნობდით მათ.

პირველად დიდ სარბიელზე უშუა პოლგარი გამოჩნდა, როცა მან 1981 წელს მსოფლიო ჩემპიონის ტიტული მოიპოვა 16 წლის ასაკამდე გონათა შორის. მერე უშუამ ვაჟთა ტურნირებშიც ისახელა თავი.

სწორედ იმ დროს (1988 წლის ივლისი განხლდათ), უნგრეთში ვიყავი. და როგორ შემეძლო, არ გავცნობოდი ნიჭიერ ნორჩ მოკადრაკეს, მის მშობლებს, ოჯახს.

ბუდაპეშტში რომ ჩავედი, დიდოსტატ იშტვან

ჩომს ვთხოვე დახმარება. იშტვანი ტელეფონით დაუკავშირდა პოლგარებს.

— შინ გიწვევენ, დიდი სიამოვნებით შევხვდებით ქართველ შურნაღისტსო, — მითხრა მან და პოლგარების მისამართი გადმომცა.

პოლგარების ოჯახს სწრაფად მივაგენი. სადარბაზოსთან უშუას დედა, ქალბატონი კლარა შემხვდა. მას ჩინებულად სცოდნია რუსული, თურმე წარმოშობით დასავლეთ უკრაინიდან ყოფილა. მერე იგი თარგიმნობას მიწვედა.

პოლგარები ჩვეულებრივი დიდი სახლის მეცხრე სართულზე, სამოთახიან ბინაში ცხოვრობენ. მთელი ოჯახი შინ დამიხვდა: მამა ლასლო პოლგარი, უშუა და მისი ორი უმცროსი და. უშუას დაბადების თარიღია 1968 წლის 19 აპრილი, სოფისა — 1974 წლის 2 ნოემბერი, იუდიტისა კი 1978 წლის 28 ივლისი.

მასპინძლებმა უშუას ოთახში მიმიწვიეს. აქ ეველაფერი ქალაქთანაა დაკავშირებული.

— უშუამ ქალაქის თამაში ოთხი წლისამ იწყავდა — მითხრა მამამისმა. — ათი წლისა უკვე სპორტის ოსტატი გახდა ქალთა შორის (უნგრეთის ქალთა ჩემპიონატში მეექვსე ადგილისთვის მიიღო). თერთმეტი წლისა ვაჟთა შორის ოსტატობის კანდიდატი გახლდათ. 1982 წელს მეოთხედ შეასრულა ფიდეს ოსტატის ნორმატივი. იმავე წელს ფიდეს კონგრესმა მას ქალთა საერთაშორისო ოსტატის წოდება მიაკუთვნა.

— ჩემი მიზანია უშუამ უძლიერესის სახელი მოიპოვოს ვაჟთა შორის. მას აქვს საამისო მონაცემები, — განაგრძო ლასლო. მერე რაღაც ნახაზი

მაჩვენა: — შეხედეთ, ეს არის ცხრილი, რომელზეც აღნიშნულია, თუ რა მიღწევები ჰქონდათ ბავშვობის სხვადასხვა ასაკში მსოფლიოს ოცამდე გამოჩენილ დიდოსტატ ვაჟს, მათ შორის კარპოვს. აქვეა ამ ასაკში უშუას საუკეთესო შედეგები, რომელიც მათზე უკეთესი თუ არა, ნაკლები არ არის. ამიტომ უშუა მხოლოდ და მხოლოდ ვაჟებში უნდა თამაშობდეს. ქალებთან შეხვედრები მას არაფერს მისცემს.

გამაკვირვა ლასლოს ბოლო სიტყვებმა. არ დავუმაღლე ჩემი გაოცება: შევახსენე, რომ ნონა გაფრინდაშვილი ვიდრე ვაჟთა შორის საერთაშორისო დიდოსტატი გახდებოდა, დიდხანს ქალთა შორის მსოფლიო ჩემპიონი იყო-მეთქი. მაია ჩიბურდანიძის მაგალითიც მოვიშველიე. ბოლოს ვკითხე: მსოფლიოს რომელ უძლიერეს მოკადრაკე ქალებს შეხვედრია უშუა? თურმე არც ერთს.

როცა უშუას ვკითხე, ვინაა-მეთქი შენი ილიალი, მისასუხა: კასპაროვი და ფიშერი. ქალთაგან? არავინო!

მას შემდეგ ბევრმა წყაღმა ჩაიარა. დებმა პოლგარებმა, როგორც იტყვიან, მსოფლიო დაიპყრეს.

უშუამ გაამართლა იმედი. იგი დიდოსტატი ვაჟების ღირსეული მეტოქე გახდა. ამიტომ ხშირად იწვევენ სასპარტოოდ. ზედოზედ სამი წელია მას მსოფლიოს მოკადრაკე ქალთა შორის ერთ-ერთი საუკეთესო რეიტინგი (ძალის ციფრობრივი მაჩვენებელი) აქვს.

წამოიზარდნენ სოფი და იუდიტი. ჩამოყალიბებული მოკადრაკეები გახდნენ, თუმცა ჯერ კიდევ მოსწავლეები არიან. ბოლო ორი წელია გო-

დგამ, — მიუგო გოგლამ და ძელსკამისკენ წავიქცევა, შუა ბაღში რომ იდგა.

მალე ავტომანქანაც მოვიდა. ვეტექიმმა ბატკანი გულსწყურით გასინჯა და დარწმუნებით დაასკვნა: საფსებით საღსალამათიაო. გოგლას გაუხარდა:

— თუ საღსალამათია, უფრო არ უნდა დავკლათ, ცოდვას!..

სუფრა ბაღში გაიშალა.

— მარტო კაცები რომ ვართ, კარგია. დიაცებთან მეზარება ქეიფი. შებოჭილი ხარ, თავისუფლად ვერაფერს იტყვი. მიხვალ ოჯახში, დიასახლისი დიდის ამბით წარმოგიდგენს ცინგლიან ბლანას: აი რა ნიჭიერი მყავსო. ორს რომ ორი მივუმატოთ, რამდენიაო, ჰკითხავ, სამიო, გიპასუხებს. უჰ, მართლა, რა ნიჭიერი ყოფილაო, უნდა იძახო, — ჩაიქირქილა გოგლამ და სასმისი აიღო.

თამადაბა მისთვის ჩვეული რიხით დაიწყა. რამდენიმე საღსაღრძელო რომ წარმოსთქვა, ბატკანი გაახსენდა და იქით გაიხედა:

— კაი გქენით, რომ არ დავკალით. მე ვარ ახლა მაგის ღმერთი, სიცოცხლე გავუხანგრძლივე. ასეა, ჩვენ-ჩვენი ღმერთი ყველას გვყავს. ვინ იცის, ახლა ჩემი ღმერთი იქნებ დანას ლესავს და სულ მალე წამომაქცევს, ჰა?!

— ჯვარი გწერიათ, ბატონო გოგლა, — შესძახა ქიცამ. შეძახილი თითქოს არ გაუგონიაო, გოგლამ თვალი ისევ ბატკანს შეავლო და ჩაფიქრდა.

დავითმა სალალობო ლექსები გაიხსენა, მეც მხარი ავუბი. მასპინძელი მიინც ვერ გავამხიარულეთ. ყოველთვის ყურადღებებიანი და გულსხმიერი, ახლა თითქოს არც გვისმენდა, დროდადრო გაირინდებოდა

და ნაღვლიანი თვალებით სადღაც შორს იყურებოდა.

მზე რომ გადაიხარა და ავრილდა, ბატკანი გამოცოცხლდა. ბლაოდა, თანაც თოკს ექაჩებოდა.

— ავუშვათ, სად წავგივა, — თქვა გოგლამ. ვალოდია მივიდა, ტყემალს საბელი ახსნა. ბატკანმა ერთი შეიკუნტრუშა და აბიბინებულ მოლს გამალებით წიწყნა დაუწყა. გოგლა ვახარებულ პირუტყვს წარბგახსნილი შეჰყურებდა.

...ორიოდე დღის შემდეგ დავითი და მე ფშაგ-ხევისურეთში გავემგზავრეთ ფოლკლორული მასალების ჩასაწერად. გულითად მასპინძლებთან და ენამხველ მთქმელებთან ყოველი დღე ხალისიანად გვიღამდებოდა და გვითენდებოდა. აგვისტოს ერთი დღე კი მეტად მძიმე და ღრუბლიანი აღმოჩნდა ჩვენთვის: რადიომ გიორგი ლეონიძის გარდაცვალების ამბავი გვაუწყა. იმავე დღეს ავიკარით გულა-ნაბადი და თბილისს მოვამოურეთ.

წყნეთში, გიორგი ლეონიძის აგარაკზე, უამრავი ხალხი დავგვგადა. პანაშვიდზე თითქმის მთელი თბილისი მოსულიყო. რაიონებიდანაც იყვნენ.

მოგვიანებით, ხალხი თანდათან რომ გაიკრიბა, გურამ გვერდწითელმა გამიხმო და მითხრა. მე აღარ შემძლია, წუხანდელი ღამენათევი ვარ, გოგლასთან ამაღამ იქნებ შენ დარჩეო.

ღამის პირველ საათზე მთელი სახლკარობა მიჩუმდა და მიწყნარდა. ჰირისუფლებმაც მიიხურეს კარ-ფანჯრები და დიდ მწუხარებას მარტოდ-მარტონი შერჩნენ პირისპირ. აივანზე გოგლა და მეღა დავჩრით. მის ახლოს, კედელზე ვაჟა-ფშავე-

ლას სურათი ეკიდა. ყვავილებითა და სუროს ფოთლებით დაფარული მუხის ვეება კუნძიც ისევ იდო, როგორც განსვენებული ბულმა დატოვა.

უმთვარო, წყნარი ღამე იყო. ვარსკვლავებით მოკენჭილი ზეცა აივანთან ისე ახლოს ჩანდა, იფიქრებდი, ხელს ავუწვდენო.

თითქოს ალიონის მახარობელიაო, გათენებისას ქარმა დაუბერა. თხელი ხალათი მეცვა, სიცივემ ამიტანა. დაღლილობამაც იჩინა თავი, ძილიც მომეძალა: სკამები ერმთანეთს მივადგი, წამოვწეკი და თავი მხრებში ჩავმაღე. ხუთიოდე წუთის წამოწოლილი თუ ვიქნებოდი და კარის ჰრიალი მომესმა. თვალი გავახილე. ნესტანი იყო, გოგლას უფროსი ქალიშვილი, ხელში საბანი ეჭირა. შემრქვავა, თავი მოვიმძინარე. საბანი ფრთხილად დამახურა და ისევ ფეხაკრეფით წავიდა. სითბო მესიამოვნა, ჩამეძინა. ბატკანის ბლაგილმა გამომადვიდა. ისე მკვეთრად ჩამესმოდა, თვალი რომ ვჭყიტე, მეგონა, ბატკანი ავერაა აივანზე-მეთქი. წამოვდექი, ყურთა სმენა დავძებე. ერთხანს ჩამიჩუმი არ ისმოდა, მეერ კი ბატკანის გამწარებული ბლაგილი ქარმა კვლავ მოიტანა. თეთრი ბატკანი გამახსენდა. ალბათ, ბაღში აბია, მივალ, არაფერი უჭირდეს-მეთქი, გავიფიქრე და კიბეზე დავეშვი. მთელი ბალი დაკვირვებით მივიარ-მოვიარე, მაგრამ ვერც ბატკანი ვნახე და ველარც მისი ხმა გავიგონე.

— გოგლამ ის თეთრი ბატკანი ისევ იქ მიგვაყვანინა. საიდანაც მოუყვანეს: მე ამის დამკვლელი არა ვარო. ჰოდა, მის ხმას როგორ ვაიგონებდი, — გაიკვირვა ვალოდია აზარიაშვილმა, იმ ღამის ამბავი რომ მოვუყვი.

გონები მონაწილეობენ ტურნირებში. ისინიც, როგორც უშუა, მხოლოდ ვაუბთან პაექრობენ და საკმაოდ წარმატებითაც. მაგალითად, შარშან იუდიტა და უშუამ პირველი-მეორე ადგილები გაიყვეს ისლანდიაში გამართულ ვაუთა საერთაშორისო ტურნირში. კოეფიციენტთა ცხრილით პირველი ადგილი 12 წლის იუდიტის მიაკუთვნეს. სხვათა შორის, შარშან იუდიტმა ხუთჯერ (!) შესარულა ვაუთა შორის საერთაშორისო ოსტატის ნორმატივი. უდიდეს წარმატებას მიაღწია იუდიტმა ქალთა XIV საქადრაკო ოლიმპიადაზე, სადაც მეორე დაფაზე 18-დან 12,5 ქულა მოაგროვა. ნორჩი მოჭადრაკის მხგავნი წარმატება არ ახსოვს ქადრაკის ისტორიას.

ცხადია, ფიდეშ სიამოვნებით უბოძა იუდიტს ქალთა შორის საერთაშორისო დიდოსტატისა და ვაუთა შორის საერთაშორისო ოსტატის წოდებები.

ალბათ იკითხვთ: როგორ მოხდა რომ დებმა პოლგარებმა ქალთა შეჯიბრებაში მიიღეს მონაწილეობა? ისინი უფრეთის ქადრაკის ფედერაციამ დაიყოლია. არის მეორე მოსაზრებაც. როგორც ჩანს, ლასლო პოლგარი შეურიგდა იმ აზრს, რომ მის გოგონებს ძალიან გაუჭირდებოდათ ვაუთში მსოფლიო ჩემპიონის ტიტულის მოპოვება. ამიტომ ისინი ქალებსკენ შემოაბრუნა. ეს თუ ასეა, მაშინ მათი სახით საბჭოთა, კერძოდ, ქართველ დიდოსტატებს ქადრაკის დედოფლის ტახტის სერიოზული მტოქე გაუჩნდათ.

ჩვენ არ ვიცით, აპირებენ თუ არა დები პოლგარები ქალთა მსოფლიო პირველობაში მონაწილეობას. დიდი ბრძოლებისთვის ნამდვილად ემზადე-

ბიან. ახლა მათი საქადრაკო ბიბლიოთეკა 4 ათას ტომს ითვლის, კარტოთეკაში 200 ათასი პარტია აქვთ შეტანილი. მსოფლიო ექსპედიციონის მიხედვით ბოტვინიკის აზრით, სხრ კავშირის ცენტრალური საქადრაკო კლუბის ბიბლიოთეკა ორჯერ ნაკლებ წიგნს ითვლის. იგი დარწმუნებულია, რომ დები პოლგარები თავიანთ უმდიდრეს ინფორმაციას პერსონალურ კომპიუტერში ინახავენ.

ვინ უფრო კარგად თამაშობს ქადრაკს დღეს — 20 წლის უშუა, 15 წლის სოფი თუ 18 წლის იუდიტით? სპეციალისტების აზრით, უშუა პოლგარი, მაგრამ უახლოეს დროში მას სოფი და იუდიტი აჯობებენო. მათ მომზადების უკეთესი პირობები აქვთ. უშუა მუდმივად მუშაობს მათთან. სულ ახლახან იუდიტმა პირველი ადგილი დაიკავა ჰანტინგსის (ინგლისი) ტრადიციული ოსტატ ვაუთა საშობაო შეჯიბრებაში, სადაც დიდოსტატთა ტურნირის საგურბი მიიღო.

ახალ, 1988 წლის I იანვრისთვის ფიდეშ მიერ გამოქვეყნებულ მსოფლიოს უძლიერეს მოჭადრაკე ქალთა რეიტინგ-ლისტში პირველია იუდიტი პოლგარი (2555), მეორე — მაია ჩიბურდანიძე (2520), მესამე — უშუა პოლგარი (2510), მეოთხე-მეხუთე — ნანა იოსელიანი და პია კრამლინგი (2480-2480).

და ბოლოს: მართალია, დები პოლგარები არ მონაწილეობენ ქალთა ტურნირებში, მაგრამ მაინც შეხვედრიან ქართველ დიდოსტატებს. მაია ჩიბურდანიძე სამჯერ შეხვდა უშუას. ორჯერ ქალთა საქადრაკო ოლიმპიადაზე და ერთხელ ბილბაოს (ესპანეთი) ვაუთა საერთაშორისო ტურნირში. სამივე პარტია ყაიმით დამთავრდა. ბილბაოში (აქ კა-

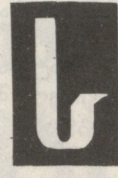

როვი თამაშობდა) მაიამ მესამე ადგილი დაიკავა. უშუამ — მეხუთე. ამას წინათ მექსიკაში აქტიური ქადრაკის მსოფლიო ჩემპიონატში მაია შეხვდა იუდიტს, საინტერესო თამაშის დასასრულს მეტოქენი უაიმზე შეთანხმდნენ. ამავე ტურნირში სოფი შეხვდა ნანა იოსელიანს და მოუგო.

მაია ჩიბურდანიძე გვიამბობს (უშუა პოლგარს უთქვამს მისთვის): თუ ორ-სამ წელიწადში ვაუთთან პაექრობაში ხელშესახებ წარმატებას ვერ მივადწიე, ქალებს „შეკურიგდები“ და ალბათ ხშირად შეხვდებით ერთმანეთს ტურნირებშიო.

ერთი ცხადია, დები პოლგარების გამოჩენამ საქადრაკო ცხოვრებას ეშხი და ლაზათი შემატა.

გაოცების დიდოსტატი

აქართველოს სახელმწიფო ფილარმონიის ორიგინალური უანრის მსახიობი ზურაბ ვადაჭკორია ურნალ „დროშის“ რედაქციაში მოვიწვიეთ. ჩვენი ურრადღება მიიქცია 28 წლის ახალგაზრდის თავდაჭერილმა საუბარმა.

ერუღირებული და დახვეწილი ინტელიგენტი აქვე, ვიწრო წრეში, დიდად გვაოცებს თავისი რამდენიმე ილუზიონისტურ ნომრის ჩვენებით.

მერე კი, როდესაც მის ცხოვრებასა და მოღვაწეობას გადავხედეთ, დავრწმუნდით, რომ საქმე გვაქვს მაღალი კლასის გაოცების დიდოსტატთან, რომელიც სისტემატურად იმალღებს და იმღიდრებს საერთო განათღების დონესაც და, ცხალია, კვალიფიკაცია.

როგორც ჩანს, ორიგინალური უანრის მსახიობობა ზურაბს თავიდანვე იტაცებდა. ამიტომაც მეორე კურსზე მიუტოვეზია მანქანათმშენებლოების ტექნიკუმი, სადაც ის თვითმფრინავთმშენებლობის განხრით სწავლობდა, და მოელი გატაცებით შესღგომია ილუზიონისტობის არცთუ იოლი ხელოვნების დაუფღებას.

1981-1983 წღღებში ზურაბი საბჭოთა არმიის რიგებში მსახურობს მოსკოვთან და თღნაც ხარკს უხდის თავის უპირველეს მოწოდებას. აქედანვე იწყება მისი პირველი წარმატება და აღიარება: 1982 წღღს იგი მოსკოვის ილუზიონისტთა კლუბის წვერი ხღღება, 1988 წღღიდან კი, როგორც უკვლავ ღირსეული კანდიდატურა, თბიღისის ილუზიონისტთა სასოგადოების პრეზიდენტი.

წარმატებას წარმატება მოსღღევს. მის ვირტოლუზულ ხელოვნებას ქებას ასხამს რესპუბლიკური, საკავშირო თუ საზღვარგარეთული პრესა.

იგი საქართველოს კულტურის დღღეებში თავისი ილუზიონისტური ნომრებით წარმატებით გამოვიდა 1984 წღღს ინღოეთსა და ნეპალში, 1987 წღღს — ვიეტნამში, 1988 წღღს — ნიკარაგუაში, უნგრეთსა და გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში. ამგვარმა აღიარებამ მას სიღღელები და დიპლომები მოუღრავღა.

1988 წღღს ქალაქ ჩერნოგოლოვკაში (მოსკოვის ოღღქი) ჩატარდა ილუზიონური ხელოვნების მეორე საკავშირო ფესტივალი „ჯადოსნური პარადი — 88“, სადაც ზურაბ ვადაჭკორიამ საერთო მაღის განხრით მაღალი საშემსრუღებლო ოსტატობისათვის საპატიო სიღღელი და პირველი აღღილი დიპლამა ხუღა.

სასწაული არ არსებობო, ამბობს ზურაბი, და ნამღვიღად გიკვირო, როგორ აღიარებს ამას თვითონ სასწაუღების შემოქმედი. იგი უბრალოდ კი არ შენიშნავს, საქმიოაც ადასტურებს, რომ ილუზიონი მეცნიერებისა და ხელოვნების სინთეზია. ილუზიონისტ სულში უღის იმის ხელოვნება, რომ გაცივიფროს მაყურებღღელს, მაგრამ არამც და არამც არ უნდა მოატყუოს იგი.

როგორ ხღღება ესა თუ ის სასწაული, წმინდა პროფესიული საიდუმლოა, მაგრამ მაყურებღღლის გაოცებას მართლაც საზღვარი არა აქვს: ხეღის გულზე, როგორც მშვიღობის სიმბოლო, ცეცხღის ნაცვღად შტრღღეღები ჩნღღებთან; თავსაფარი გადაიქცევა ჯოხად, ჯოხი — უკავიღად: ციღინღღრი ქრება და მის აღღიღზე ჩნღღება კურღღელი და ა. შ.

მისასღღმებღღია ზურაბის მისწრაფება, რომ ორიგინალური უანრით ბავშვებიც დააინტერესოს, რისთვისაც ურრნალ „ღღიღაში“ პერიოდულად აქვეუღებს წერიღღებს რუბრიკით „აბა, სცადე“.

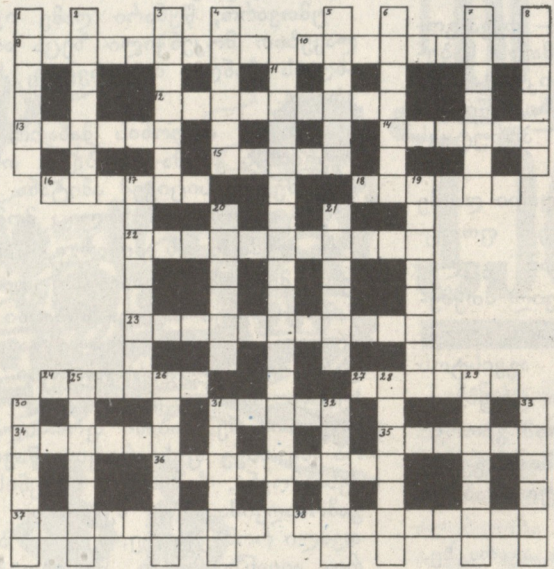
ზურაბ ვადაჭკორია სისტემატურად მუშაობს ახალი ნომრების შექმნაზე და უნდა ვივარაუდოთ, რომ იგი როგორც ბუნებრივი ნიჭით დაჯიღღღებული „ონიზანი“ კვლავაც მრავაღღების გაოცების მაყურებღღელს და საყოველთაოდ გაუთქვამს სახეღს ქართულ ილუზიონისტურ სკოღას, რომღის ერთღული, საზრიანი და ფრიად განსწავღული ერთ-ერთი წინამღღღიღიც თვითონ გახღავთ.

ოთარ კერესლიძე

გარეკანის მეოთხე გვერღღზე: ილუზიონისტი ზურაბ ვადაჭკორია. ფოტო ბონდო ღვღიღიღიღისა.

ჩანართის პირველ გვერღღზე: პიანისტი მარინე ხვიღია.

მეოთხე გვერღღზე: მხატვარ ლეიღა შეღიღას ნამუშევრები.

თარღუღღად: 9. ფრანგი ფესბურთელი, 1938 წღღის მსოფღიო ჩემპიონატის მონაწიღე; 10. თბიღისის „ღღინაღოს“ ფესბურთელი, დიუსელდორფის 1981 წღღის თახების თახზე ფინალური მატჩის ერთ-ერთი გმირი; 12. მანქანით წინღღურად ნაქსოვი ნაწარმი; 13. ცნობიღი რუსი მწვერთენელი ფესბურთუღი; 14. აფრიკის სახელმწიფო; 15. მოსკოვეღი ფესბურთელი, ოღღიმპიური ჩემპიონი; 16. თბიღისის „ღღინაღოს“ ფესბურთელი; 18. ქალაქი ავსტრალიაში; 22. ქალაქი იაროსლავღის ოღღქში; 23. მაგარი სასმეღღების სმისაგან თავშეკავება; 24. ბრაზიღიელი ფესბურთელი; 27. თბიღისის „ღღინაღოს“ ფესბურთელი; 31. პოღონელი ფესბურთელი; 34. უძრავი ქონების დროებით დაქირავება სათანადო ხეღშეკრუღების დაღებით; 35. მაიმუნის საწეობა; 36. წვის უსიამოვნო შეგრძნობა გუღის კოვზთან და საყღაპავის გასწვრივ; 37. საფოსტო გზავნიღი, რომელსაც შემოკრული აქვს ქალღადი; 38. ორაზროვნობა.

შვეუღღად: 1. ქალაქი სამხრეთ ირანში; 2. თვითნებობასა და ძალადობაზე დამყარებული მმართველობა; 3. იუღოსლაველი ფესბურთელი, 1958 წღღის მსოფღიო ჩემპიონატის მონაწიღე; 4. ირღანღიელი ფესბურთელი; 5. ღღინის დასაყენებელი და შესანახი ნაგებობა; 6. სომეხი საბჭოთა მხატვარი; 7. ქართული გვარი; 8. ერთგვარი ძალიან წვრიღი სიგარძის კიბო; 11. ზმნის მრავაღღიანობა; 17. ინღლისის ფესბურთელთა გუნდი; 19. ჩეხი კომპოზიტორი; 20. უჯრედი, რომელიც წარმოიქმნება განყოფიერების შეღღეღად; 21. ქალაქი ირღანღიაში; 25. რუსი საბჭოთა პოეტი; 26. მღღინარე ჩრდილო ამერიკაში აშუ-ისა და კანადის საზღვარზე; 28. რომის პაპის ეღღეღი, რომღღებიც იგზავნებთან მნიშვნეღოვანი მისიით; 29. სბიღენძის მავთუღის კოჭა, რომელსაც ახასიათებს დიდი ინღუქციური წინაღმღღეღობა; 30. ისრაღის საკლუბო გუნდი ფესბურთში; 31. ბირჟის შუამავაღი; 32. ებრაელთა მითური მამათავარი; 33. ქალაქი ესპანეთში.

შეადღინა ჯამაღულ ჩანახამ

„დროშა“ № 4-ში გამოქვეყნებული ქროსვორდის პასუხები:

თარღუღღად: 7. დისკღეი; 8. შაბღონი; 10. ეღღა; 11. აღაზანი; 12. იაგო; 13. ამქარი; 15. ინგირი; 17. დირა; 19. აქღღემი; 20. ბატუტი; 22. აქატი; 25. ფარაჯა; 27. გროსნო; 28. ბარი; 30. მერღღინი; 31. იელი; 32. ბურნუთი; 33. ანტოხო.

შვეუღღად: 1. დიპლომი; 2. აპია; 3. ბეღადი; 4. მარიღი; 5. ოღღქი; 6. უნაგირი; 9. ოზონი; 14. ანეკსია; 16. გასტეღო; 17. დამბა; 18. არაკი; 21. მანაგუა; 23. აკიღო; 24. ინღლისი; 26. ასმათი; 27. „გაიანე“; 29. იენა; 31. იღღა.

გაღღეღა წარმოებას 20.03.89 ხეღმოწერიღია დასაბეჭღად 24.04.89 უღ 09253 ქალღღღის ზომა 70x108¹/₃. გარეკანი, ჩანართი და ტექსტი იბეჭღება ოფსეტური წეხით. ფიჭიკური ფურცელი 3, პირობითი ნაბეჭღი ფურცელი 1,2, საღღრიცხო-საგამოცემლო თაბანი 5,69. ტირაჟი 50.000, შეკვეთა 619. ფასი 35 კაბ. 880096. თბიღისი, ლენინის ქ. № 14, საქართველოს კბ ცკ-ის გამოცემღობის სტამბა.

Ежемесячный общественно-политический и литературно-художественный журнал «Дроша» («Знамя»), (на грузинском языке). 380096, Тбилиси, ул. Ленина, 14. Типография издательства ЦК КП Грузии. Адрес редакции: 380008, Тбилиси, 8, пр. Руставели, 42.

რეღაქციის მისამართი: 380008, თბიღისი 8, რუსთავეღის პრ. 42. ტელეფონები: მთავარი რეღაქტორის — 99-54-66, კ/მგ. მღღინის — 99-82-69, განყოფიღებათა გამღღეღების — 93-28-42, რეღაქციის სამღღინოსი — 99-54-66. რეღაქციაში შემოსული მასაღა ავტორს არ უბრუნღება.

ყველაზე ხნიერო, დედაო თინათინ...

ცხრა აპრილს დაღუპული ჩემი
ნათესავის თინა პნუშიძის ხსოვნას

შავ-შავი კაბების ამოფრიალებით,
წრედ შეკრულ სინათლის ირგვლივ,
თავზე დაიდგამენ დღეს ჩვენი ქალები
ყველაზე ეკლიან გვირგვინს.

ძაფებს საფეთქლებზე, ნეტავი, ვინა თვლის,
რა უნდა თვალეში წვიმას...
ყველაზე ხნიერო, დედაო თინათინ,
შენ უნდა წაუძღვე იმათ.

რაკი გვისრულდება და ღმერთმა იწება
მოხედოს ამ ბოლო სურვილს,
აანთონ სანთლები და დაჩოქილებმა
ლოცვაში დალიონ სული.

მანამდე, მანამდე, რადგან სულს შეცვიდა,
იმედმა გაათბოს ყველა:
— თუ გაგვიჭირდება, მაღალი ზეციდან
უფალი ჩამოვა ხელად!

ილოცონ, ილოცონ, მლოცველებს იქნება
ველარცკი შეხედო აწი.
ეს წმინდა სანთელიც ხელში ჩაგიჭრება
თეთრი ქაშუეთის თვალწინ.

სანთლები, სანთლები, აანთეთ სანთლები,
საკმეველს აკმევედეს კვარი.
აკეცილ ჩოხით და დაფხრეწილ კალთებით
რიჟრაჟმა გააღო კარი.

ღვარი ჩამოცაღეს მთაწმინდის ფერდებმა,
კვამლი ჭამს იების სურნელს.
თბილისში აპრილის დილა გათენდება
მართლა ნისლიანი, თურმე.

გოგონებს შეხედე, ამ დამფრთხალ გოგონებს,
თვალგაფაციცებულ ჩიტებს.
მოასწრონ, მოასწრონ, როგორმე, როგორმე,
თორემ ხვალ ეცლებათ კიდევ?

ეს იყო საშველი, იმედი, ნუგეში,
ცაში რომ აფრინდით იმ წამს?
— რას მალავთ, ჩიტებო, პატარა მუჭებში?
— ფრჩხილებით მოფხოჭნილ მიწას?

რაგინდარაფერი რანაირ სინათლის
თვალეში ბრჭყვიალით ჩაშრეს.
დედა ხარ და დედის მაგიერ, თინათინ,
შენ უნდა მიხედო ბავშვებს.

ბავშვები, ბავშვები, სივილი იმათი
დაწეწილ-დაწყვეტილ სიმაღ.
ძლიერ დაილაღე და მაინც, თინათინ,
შენ უნდა წაუძღვე იმათ.

ამ ქვებთან დღეიდან ჩვენ ფეხზე დავდგებით:
— გადასახდელია ვალი!..
თეთრი და ყვითელი ვარდები, ვარდები,
ყაყაჩო იმ შავი ხალით.

აქ ჭირისუფლობას ვერავის დაუშლი
და ყველას თავისი უთქვამს.
სიჩუმე, სიჩუმე, სიჩუმის ხმაურში
სხვაგვარი ხმაური სუნთქავს!..

ვასილ გვეტაძე

მუხრანულ „დროშის“ რედაქციის კოლექტივი ღრმა მწუხარებას გამოთქვამს ქ. თბილისში 1989 წლის 9 აპრილს მომხდარი ტრაგედიის გამო და სამძიმარს უცხადებს დაღუპულთა ოჯახებს, ნათესავებს, ახლოზღვებს.

ბარბაქ

მანია
№ 5 1989

